

177 29-1
/5

„КОММУНА ЛУГӢР“ КОЛХОЗЫН ПУКТӢНЫ ТУРУН.

УДАВИК

13

ХАРАЖИК

ПРОЛЕТАРСКОЈ
ЛИТЕРАТУРА ЖУРНАЛ
ПЕТО БЫТ ТҮЛЫСЫН КЫЖЫС
Лезоны ВКП(б) ОК-лөн Кулпроп-КАПП

Редакцеталон адрес: Сметывнар, Советској ул., 24

ЖУРИНАЛЫС

Ил-женков да Панферов—Куз- нецкстрој вылын	1
Иван Титов—Виэвылын	4
Сандрік Јогор—Вөрүн	5
К. Игнатов—Адза шуда олөм	12
Изжур Иван—Ва туј востыс	13
Иван Огнев—Марзан тальер улын	14
В. Латкін—Розјалө вадор	16
Илья Вас—Мі гөрді варыш піжан	—

№ 13

Јул — 1-15

1931 - öd во

ВЕГКОДОМ

11-12 №№ „Ударник“ журналын, серпас листбокын, медвылысса серпас улас кымынкө екемпларо печатајтөма: „Вөркылөдан заданно тыртөмөн миквидирүгтам кулакөс кыж классөс.“ Колө лыддыны: „Вөркылөдан заданно тыртөмөн чорыда кучкам кулакјас куца“.

Редакцетја.

Художественној литературалөн Выл Војвыв течө- мын моҗас

Став мiрас сөмын коммунистическөј партия веескыда моҗмөдiс националној вoпpoc. Капиталистјасөн нуөдан ужлы—өтувтны став мiрсө мырдөна, наслiственнөј формаа принципөн—Октябрса революция сувтөдiс зикөз паныда, мөд принцип—өтувтны став торја националистјас мөда-мөдкөд өтсөҗласа, мөда-мөдды отсасана овмөс да култура кыпөдөмын—принцип вылын. Сөмын пролетарскөј революция i пролетариатлөн диктатура вермiс сетны быд торја, важөн кезовтөм посны национальностлы возмөжнөв кыпөдны ассыс овмөс, култура сетчөз, медым воөдчыны да сувтны өвiк радө возын муныс нацијаскөд.

Капиталист государствојасын өнөз на господствуйтө принцип—озыр, вына гартышт ас киад гөлөс, вынтөмөс. Тајө принципнас өи пөдтөны со миллионјасөн рoбочөј классө, крестьянскөј беднотасө. СССР, көнi котыртөма со национальностыс унжык, победоносноја стрөитө социализм. СССР торја национальностјаслөн өтсөҗласа, мөда-мөдды отсасөм, өтувтчөм. Тајө өтсөҗласа өтувтчөмыс өзтө сөдөмсө пролетариатыс став мiрас, кыпөдө најөс став вынйөрнас капиталистјаскөд косасөм вылө, вайөдө најөс став муывыса революцияө.

Комi областы тырi дас во. Важ царскөј росеиялөн полуколонија—Комi Област. Коммунистическөј партия веескөдлөм улын, Совет Союзса пролетариат отсөҗөн воөдчiс дас воөн гырыс вермөмјасөз. Колөм дас во—дугдывтөг выл индустриальној војвыв вөсна тышкасөм.

Вежсiс чужөм баныс Комi мулөн. Выс-воө паскалө народној овмөслөн став отраслыс. Востам журнадыс отрасль-вөрлөзөм. 1921 воө вөли лөзөма 78 сурс кубометр. Таво бмлн кубометр. Нуөдөма вел јона механизация.

Паскалө промышленность, лөөдчөны промышленнөј гигантјас, паскалө тујјас стрөитөм. Чужө комi пролетариат. Вежсiс виэму овмөслөн мунан тујыс—өд август 1 лун кезлө өтувтөма колхозјасө 42 прөч. став гөм да шөркөда олыс крестанаөс.

Паскалө култура-националној формаа, пролетарскөј, социалистическөј пышкөса. 99,5 прөч. велөдчан арлыда челаф велөдчөны, 20 сурс гөҗөр велөдчытөм гырыс војтырөс лөи велөдөма мiкпунктјасын, паскалис быдлаө лыддысан керкајас, гөрд пелөсјас, кино, радиө.

Тајө став вермөмјасыс лоины Коммунистическөј партияөи Ленинскөј ногөн веескөдлөм ради, партия тувиэтыс кезысјаскөд дугдывтөг чорыда тыш нуөдөм ради, кулак вылө, кызи мi-

ричытөм враг вылө, быд участокын чорыда наступайтөм ради.

Кызи тајө фронт вылас петкөдлiс асө национальној, комi литература. Партиялөн виэ—литература националној формаа, пролетарскөј, социалистическөј пышкөса. Мөд-ног—литература гөҗөрвоана, аскыв вылын кодi пышкөснас өдзөдө социализм стрөитөм, котыртө массасө социализм вөсна тышкасөм вылө.

Вермiс-ө мiжан комi литература тајө моҗнас справитчыны. Колө шуны веескыда—өнөз ез-на вермы.

Лыд бокаан арталөмөн комi литература, дерт, codiс вывти јона. Codic гижыс кадр. Котыртчiс КАПП. Пышкөссан-ми сулалам зев-на улын партияөи сувтөм моҗасыс.

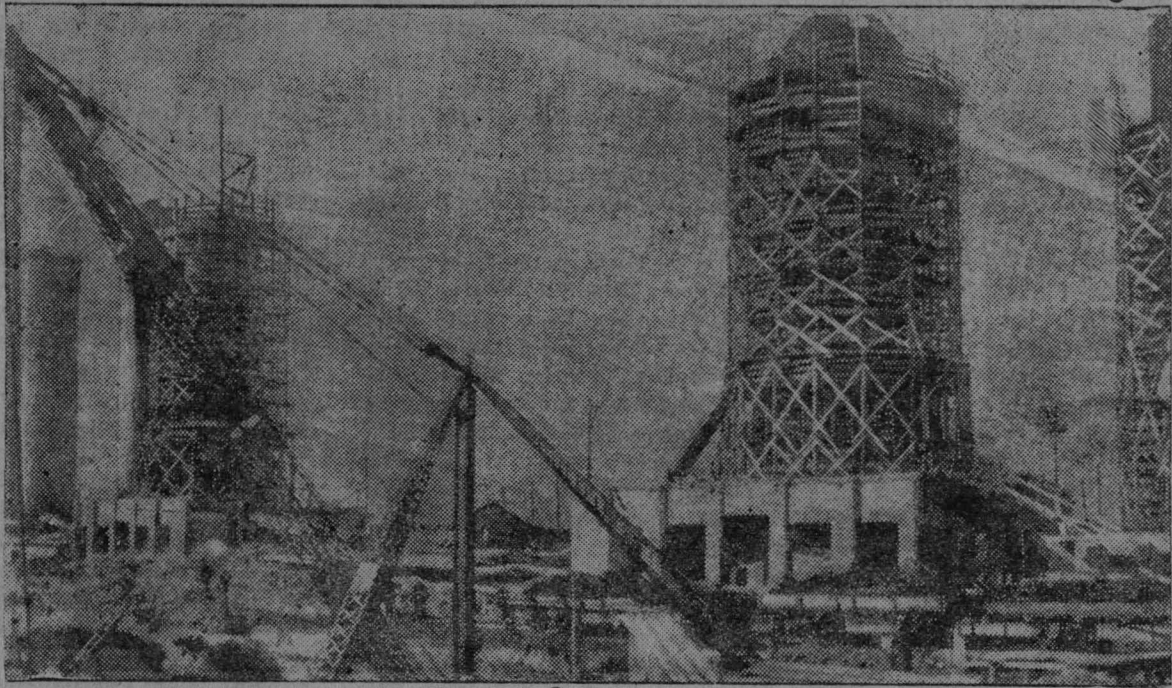
Медвојдөр өија кадө—литератураны сетны олөмсө, фактјасө конкретнөја, ас кадын, художественнөја петкөдлыны быд участокыс социализм стрөитан фронтывыса геројјасөс, петкөдны классөвөј врагыс падмөдан, вредитан ужсө. Вермiс-ө комi литература петкөдны сiјөс тырмымөија. Ез. Унаыс мi лебаам асланым гижөдјасөн бокын олөмсыс, воспевайтам сiјөс, кодi лөө возын, ог адзө талунја геројјасө социализм стрөитан фронтыс, ог адзөј классөвөј врагөс.

Областлөн 10 воса јубилеј да возын сулалан моҗас (а өд возө нөш-та чорыда лөө кутчiсөма выл индустриальној Војвыв стрөитөмө капиталистическөј элементјас вылө став фронтөн наступайтөмөн) Комi художествоа литературалы збыл вылө щөктыны вежны асеыныс пышкөссө. Гижысјаслы збыл вылө колө пырны олөмас, збыл вылө „пусыны“ социализм пуан портјас. Сөмын сек верман сетны тыр-бур (а не фалш) художествоа гижөд, кодi ескө котыртiс массасө, кыпөдiс налыс возмөстчөмсө Выл Војвыв течөмын.

Сөмын сек верман петкөдны јөз сiн возө геројјасөс, петкөдны ерд вылө классөвөј врагјаслыс вредитан ужсө.

Тани ыжыд нафеја пуктыссө литератураө кыскөм ударникјас вылө. А практически та туйөд, гозмөд гижөдыс кынзи, нинөм-на ез ло керөма. Выл гижыс кадр производственнөј ударникјас пөвстыс, codiс вывти нөҗжө. Тани КАПП-лы колө сiзжө вөчны решительнөј перелом—збыл вылө кыскыны ударникјасөс литератураө производство вылын литература кружокјас панөмөн.

КАПП-лы колө перестроитны художествоа литература. Став ужсө пуктыны рoбочеј контрол улө, лөсөдны художествоа литература збыл вылө јос өружжө партиялы Выл социалистическөј Војвыв течөмын.

Кузнецкстрой вылын

В. Ильенковлөн да Ф. Панферовлөн очерк.

1

Майса шондла луншөр лунö кыз нол морт вошны му пыщкö, яр гыдн öвтыштис гөрд сој да лыа сора муыс тајö јöзсö.

Тајö лои сешöм öдјö, мыј формöм Прокопьевлы кажитчис, бытöнкö сјö век-на ужалö: со сјö көсјö лептны му тыра нөёлка, но кјасыс сöкыд ужыс музöмла, ез кывзыны, а кокјасыс бытöнкö му пыщкас вужасöмаöс, повзöмысла кынмылис, көсјис пыщыны, но сјöс топыда кутис муыс — сјö көрталис сјöс зоннас, оз-лез вöрзöдчыны, пырис вомас, пелас, еинмас да чабыртчис горшас, сјö горöдис, сöмын ачыс асыс гөлөссö ез кыв . . .

Шондла луныс вежөс пöдана пемидинөн, — муөн тырöм пемидин чорыда личкис музöм тушасö Прокопьевлыс.

Сыкöд щöц му улö зөбисны кыз нол морт. Сöмын вылысан, сој комокјас вылын тупласис, бытöнкö керыштöм морт јур — тајö Малышев, гомлафчыс тырöма муөн. Сјö асылс видчөис вылыс да медбöржыс кучкөм.

* *
*

Плöщад вылын гримвзöны домнајас: пач, гйганскöј шахматнöј туракöд, нöшта вјж вöр пыщкын, ортчöн сöкыда личкысны вылысан гөгрöстөм кауперајас — нол ортча, скöрöс, чöв олысöс; војас выліöз јенејас

винтитчöма сизимдас метр судта щын петан труба. Ортчөн — мөд, сјö быдмöма сöмын јөжыд вит пома звездаöз да „1930“ -öз, сы бöрын кауперајаслөн рад.

Октябр 1-д лунсан домнајас сетасны мартеналы медвојза чугун, тајö лунö заводитас ужавны Кузнецкöј металлургическöј завод.

Стрöйтчöмыс строкјассö јуклöма декадајас, лунјас да часјас вылö. Сибырса скöр ывлавыв мешајтчис стрöйтчан тујас вылын, но јöзис ывлавысö подчинајтöмөн крепыда тувчалисны возö; најö жүгöдисны кыза кынмöм кышсö да кодјисны му пыдöсöз, најö кодјисны дасöти метр жүжда скипöвöј гу-котлован. Котлован пыдöсö водас вит сурс кубометр бетон — скипöвöј гуса свеналы подјыс. Тан бункерјасыс вагон-весјасö пондас кйсеыны шикта, наклоннöј подјомник тырöм серти кысеыны выліö да кйсеыны домна пыщкö.

Скипöвöј гу кодјöмөн колö вöли термаоны. Сöмын көзындсö вежöм вылö воис тувсов зер. Муыс нилчис, гу кодјисјаслыс пондис сибдöдлыны кокјассö. Зырјасныс максöны нилöг сојөн, мед-секөн кодјыштны, первој колö зырöс весавны сибдыс нилöг сојыс. Метрыс метрö шыблаалисны му пласт, методчисны целлаң. Май 1-ој лун возвылын бöр чорыда көздöдис, — кынтис нилöг мусö.

ужјас öти лун кежлö орисны, — јöзис вöчисны жеңыдик шöйтчöг, асла-

ныс сöкыд туј вылын: фасоно-мивөннöј цехса робочöјјас, асланыс гөрдöј победа понда нуисны алöј гөрд знамја, сјöс најö завојутисны комсомолечјаскөд öтвылыс косасöмөн; јанчим пырыс мунисны авто-гуж-транспортныкјас — налөн ез тырмы мужественыс нуны лока ужалöм вöсна најбөитöм рöгöжа знамјасö, најö полöмөн зөбисаы контораса бусöс шакап саяö.

Май 1-ој лунö сурсөн, завод стрöитысјас, төвнас кынмысјас, тувсов зерөн көтасысјас празнујтисны сінтöм вына природа возын асеыныс ыжыд вермөннысö. Стројка возын лептысисны домнајас. Домна труба вылын öзјис электрическöј звезда.

Май 2-д лун календар вылын гйжöма гөрд гйжöдөн, позö вöли нöшта шöйтчыны. Но завод стрöйтöм лыдöма лунјас вылö. Кызінö позас празнујтны помса мөд лун?

Празникыс локтö возын — Октябр 1-д лун, но тајö луныс вермас лоны позорөн, оз-кө понды Октябр 1-д лунö цынасы домна. Јöзис май 2-д лунсö вöчисны ужалан лунөн: комсомол возмөстчöмөн домна бердö ужалысјас сојасөн петисны субботник вылö, медым öтувја вынөн öдзöдны завод стрöйтöмсö.

Шондыс шонтис војнас кынмöм мусö, кор кыз нол морт зырјасөн да нөёлкајасөн летчисны котлован пыдöсö. Дас öти метр кыза котлован свенјас јöз вылö вјзöдисны гудыра.

Гордов сој сыліс шонді возын да гу пыцкө гылалис поснідік комокјасөн.

Котлован пидөсөн җемлекопјас полөмөн җорјалисны лантөм еҗен ыло. Сіјө быд боксаң кышалис уҗа-лыҗасөс гырыса өшөдчөм пластјасөн. Котлованлөн еҗенјасыс шупләма ку-јім шупөдөн, медбөрја шупөдыс—мед ылын—нол метра крутөј бужөд, сі-јө летчө віжов ваө. Васө коло вөлі вөтлыны, канавасө муөн тыртөмөг, свајајасөн пощны грунтөвөј валыс скіповөј гу пундамент діно локтан тусө.

Малышев ескытөм сіңјаснас відла-ліс бужөдсө. Муыс скөр . . . Сіјө сетчө, кор сіјөс гөран плугјөн, вер-шөк кык судтаөн кымын. Татчө ве-лалөмаөс і Малышевкөд котлован пидө-сын ужалыс јөз: најө да војасөн гуҗысәлісны сені, ылыссә сөд му-лыс өктісны бурсө. Сөмын ассыс озырлунсө—зөләта, руда, угол—Сі-бырса му візіс гусөн ас пыцкас, му-дөра да вдчысөмөн коло пырны. Мөд ногөні муыс отомсәтас. Тан, котлованын, ез вөв зөләта, езыс ні шоныдсө сетыс ізшом; јөзыс оз коре-ны озырлун, најө пидөҗ кодјысәсны му пыцкас, торкісны немөвөјја лөң олөмсө сылыс—муыс налы мешај-тіс завод стрөітны. Віт міллон ку-бометр му коло вөлі кодјыны да сы местаө тыртны бетонөн—ыжыд да сөкыд қорпусы пыксаңи.

І, со, кыҗ нол морт летчисны котлован пидөсө. Талун најөлы коло вөлі шөјтчыны, сөмын најө вөчисны асылныс, да асланыс уҗлы сетісны ташөм шоча овлыс да гажа лунсө.

2

Котлован вестын сулаліс қран да голасө нуҗөдөмөн бытөнкө візөд-лываліс котлован пидөсө, көн мыр-әісны җемлекопјас. Јершов, платфор-маөс пөвјасыс весаліг моз, щөкыда ві-зөдлываліс уван, көні вөлі ужалө бригада,—сіјө талун руковөдөтел ко-мын сізім морта ужөн. Вагон плат-форма вывсаң Јершов аҗіс кыҗ нол морт кутчысәсны уҗө. Комсомолец Борҗенко зырјөн шыблалис му, а Ні-колајев да Прокопјев, нөілкабн тер-масөмөн мунісны өшөдчөм му еҗен бердө. Мукөдјас сојөд местаас нөш-көн нөјтисны сваја. Сөләмсаң зыр ыло өшөдчөмөн, став мускул пружинасө зелөдлөмөн ужаліс Малышев—бригадаын медбур кодјысыс. Вор-сыө тувсов төлыс летіс сылыс јур-сісө.

Јершовлы уәі мөвп ылас пөса-лөм чужөмыс Малышевлөн, кодјысы-әјаслөн требујтан шыныс да аслас замөшәвәл-ствос . . .

Ыжыдлун дыҗі Малышевөс восөдіс: җемлекјасыс вајисны стөкан віна да ужавныс ез вермы петны. Бригада прогулјас вөчавны ез вермы, сіјө

скөр накөд, код торкө сылыс закон-сө,—Малышевөс прогул вөчөм понда лішітісны ударнік карточкаыс.

Малышев көсјысәс, мыј сіјөс нөт-чыд „оз восөд“, мыј сіјө честнөја пондас тышкәсны бригадакөд өтвы-лыс уҗ понда. Јершов візөдіс сіјө зумыштчөм чужөм ылас да җемтор ез шу: сылы коло вөлі бөрјыны бри-гадаа Малышева костыс кодсөкө, кыҗ бригадирлы, коло вөлі поддөжитны бригадалыс решөнісөс—Малышевөс прогул вөчөмыс накажітны, медым і мукөдысы ез вөв пөваднө. Коло вөлі јонмөдны уҗылыс дістсіпәнасө. Но Јершов аҗіс, куцөм сөкыда ов-сө Малышевалы сыыжда позорнад, өд өнөз сіјө пыр-на вөвлі медбур код-јысысөн, а сен кыҗ-кө, друг, төдлы-төг оріс. Прөберітөм лызәсыс, і ладнө,—мөвпәліс Јершов. Первојыс-тө гаш-кө тырмас? А өд скөрмөм јывсыд вермас мөдыс зугәсны.

Јершов паныдөн візөдліс бригада возын қайтчыс Малышев ыло. Сы-лөя лөң гөлөсыс вөлі сөщөм ескана, мыј сіјө нөтөі нуҗөдчытөг вөчис вы-бор—дорјис да наказәнөсө бөр бөс-тісны.

Малышев ез пөрјав: сіјө кујім морт мында ужаліс, кор вөлі ковмас жерт-вөјтны шөјтчан лун стрөітчөм өдзө-дөм ыло, нөтөі жујавтөг летчываліс котлован пидөсө. Крут бужөдыс кы-щөвтис бригадаөс. Малышев кор сурө кыщөвтис сіңјаснас. Сіјө каҗәліс, ку-цөм подөзрөвөлноја өшөдчөма му-ыс,—гусөн грөҗитө 24 мортлы. Сө-мын сіјө сетәліс кыв, мыј кывшутөг пондас косәсны бригадакөд өтвылыс. Сылы мөвпәылас воіс бригадәса соб-раңнө јылыс, көні сіјөс мыжалісны прогул вөчөмыс, і бөр уәі мөвпәы-лас аслас нөбыд кывјөнмыжыс прө-әітны корөмыс. ылысаң сы ыло візөдіс Јершов. і Малышев ассыс мөвпсө лічкөмөн, нөшта-на топыд-жыка өшөдчис зыр ыло, а мукөдыс Малышев ыло візөдөмөн җемшутөг да термасөмөн гөнајтәлісны котлован пидөс куҗа.

Чугун нөш ыжыд шыөн қлонгіс, усләсис свајас ыло, і најө җікөз бердісны нөлөг му пыцкө, вөчисны заслон мупыщәса грунтөвөј валы. Віж сук ваыс дренаж канавәыс бөрінтчис, сөмын шондіыс, өшөдчыс ыжыд му пластөс шонтөмөн, востіс тусө пыч-кысыс валы, јөзлы аҗытөг, најө нөжјөнік јісісны муө, жуғлісны міл-лон војасөн кујыс сој пластјасөс. Муыс вакөд өтлаасөмөн јөзлы лөсөд-чис вөчны рөк. Сөмын уҗас ылаөм јөзыс ез аҗыны гуса грөзсө. Мус-кулсө зелөдөмөн бужөдлаң Акілејев кыскіс му тыра нөілка.

І друг бужөд гыпкысәс. Го пудја му јокмыл уәі откоссыс, кучкіс Акі-лејевөс: ускөдіс му ыло да дрөба-

лыс му комокјасөн тыртис коскөзәсыс. Сіјө лөкыс горөдіс муыс кодјысәг моз, сөмын сөкыд сој комокјас то-пыда тувјалисны места ылас.

Малышов да Новоселов ускөд-чисны мөздыны Акілејевөс. Котлован ылын сулалыс Јершов кыліс лөк горшөн горзөм да аҗыліс, кыҗ уәі кодјысыс. Јершов кутіс кыв котло-ван пидөсө ыстөм јөз понда — сіјө руковөдөтел субботныкывәса ужөн. Көт котлован пидөсын вөлі кык дас морт, кодјас вермісны кыскыны Акі-лејевөс, сөмын сіјө ускөдчис уван.

дасөтө метр — вітыс четчыштны котлован пидөсөз—секунд. Јершов ез мөвпәв. Стөч таҗі-жө өтчыд лөлі четчавныөпаснөј мінутәс дырјі фронт ылын, кор кыјөдіс җөтскөј өтөп-са оврајасө зөбыс деңыдјасөс.

Куш кинас, пөсөвысыс, кутчисіс ыжыд сој комок діно, коді вөлі ліч-кө Акілејевылыс коксө, сөмын сөкыд комок ез сетчы Јершов ебссы. Акі-лејев горзіс. Јершов став выныс кјаснас кодјис мусө. Малышев да Новоселов, муөн тырыс кодјысысөс кык кидыс кыскісны комок улыс, сөмын муыс ез лөз. Сөсә лөмөн заводітисны лептыны ыжыд му ко-мөксө, а Јершов нөтөі жујавтөг, өт-нас заводітис лептыны сој комок.

— Меным, — вісталө Јершов, — мыјкө горзісны—ег кывлы. Но, а көт і шуам кывлі шыбытө өмөј јортөс?

Зөв гөгөвоана, јортөс суыс рөк—коло сөс мөздыны. Олан правіләлыс донсө Јершов төдмәліс вітө чөжәа граждәнкөј војна бі пыцкын ветлі-гөн, кор сіјө кыкыс рәнітчыліс—кіас і кокәс. Сені опасност јывсыд ков-әіс вунөдлыны.

І со өні, котлован пидөсын, сы возын сөмын дојла горзіс Акілејев—сөсәа ставыс сылісны.

— Вещы,— горөдісны Јершовлы мукөдјас да повзөмысла сәвкмунісны кытчө сурө.

Јершов ез кывлы өтөстүәјтны ко-лөм јывсыс віставлөмсө. А көт ескөн і кыліс? І Малышев Јершов ыло ві-зөдіг, сіҗ-жө вунөдіс быдтор јылыс, Новоселовкөд щөщ сіјө төҗдысәс му пыцкө тырөм Акілејевөс мөздөм вөсна. Накөд ортчөн, өшалыс скөр му етенлаң мышкөн, мусө кинас код-јөмөн пөссіс Јершов.

Відчытөг, ыжыд шумөн өткөссән уәі зөв ыжыд му јокмыл котлован пидөсө. Сіјө ускөдіс коқывөсыс Јер-шовөс, пөрөдіс Новоселовөс, тыртис Малышовөс да јөзсө пыщәса ва ру-нас өвтыштөмөн тупылтчис воҗлаң, Сіјө тупылтчис котлован пидөс куҗа, суөдіс пыщјөјасөс, најөс қвағітис коқјасөдыс да гартліс, лічкіс да вөв-тис ас пыцкас, Јершов да Малышев уәіны Акілејев ыло, асланыс туша-јаснас вөвтисны сіјөс. Борөҗенко да

Николајев ускөдчисны котлован пыдөсын туплаасы көш выло, сөмын муыс најөс сүдөс да кошнас і ставнас тыртис өтлао.

Сөмын секи муөн тырыс Прокопјев казалис мыј воис смерь. А гомлао муөн тырыс Малышев шог тырыс видчис мөд чорыд кучкөм...

Шондыс важногыс-нашонтис мусө, руө пөрөм ваыс куритчис котлован возын. Кыз нол морт сурини му пыщкө.

— Первојсө позо-на вөли неуна лолыштны, кыткө сој комөкјас костөдыс сынөдыс локтисда, бөрвылас воисны јөз да кутисны ветлаөдлыны мјан вывти. Лоі сөкыд... Воэдө ог помнит. Ме садми—сетисны мыјкө дукыштны—сесеа лоі сешөм кокни, бытөкө пывсаын пывси. Ставыс мөвп выло уеис да бара ускөдчи котлован пыдөсө...

Сөстөм сынөдыс кодзөмөн да шатласөмөн, Јершов кысеис котлованө. Сіјө кылис кок увеыс асыс јортјас-сө, горзис, гөнајтис, ідалис кысјасыс колө корены јөзсө. Кодлөнкө му пыщкыс тыдалис кі, локыс пессис. Јершов сіјөс кваитис да заводитис асланыс кыскыны, сесеа пьр-жө секи заводитис дожыны морөсыс: секи сіјө ез төд, мыј муөн кучкөмсыс кык морөс паңлы кусынтчис. Горшыс ускөдчис впр. Сіјө нылыштис сынөдсө, акылтис дај уеис.

Малышевөс перјисны мөд мортөн. Сіјө сувтис дрөжитыс кокјас вылас, вјөдліс, крепитчөмөн бөстис зыр да ускөдчис мукөдјаслы отсөг выло. І друг адзис гөрд впр, нөсілка вылын нуисны нөви вөртөм мортөс... Малышов шатовтчис да нуисны сіјөс кидыс.

Кыз нол морт бөр лоисны му вылын: өвјас нөжјөнк, бытөкө уғанис садмылгытыр воисны вежөрас, мөдјас садмөм бөрын, нөжјөнк гартчыс кокјаснаныс кысеисны бараклан, којм өдјасөс нуисны санытар нөј машина вылын, кыкөн езде тчыны, —најө вөлины Борзенко да Николајев, — кулины комсомол пост вылын.

А мөд луннас Акилејев да унаөн на пыщкыс мукөд, коді вөлі му улын, зырјасөн бара мунисны котлованө.

3.

Вөснөдік Јершов вөслалис заводса туј куза пукталөм шпалјас вывти да варова, важ, бөрө кылыс лоөмторјасөн өзјөмөн висталө. Но друг сылөн гөлөсыс слабитө, сөддө, бытөнкө Јершоваы оз тырмы сынөдыс. Пөдөмөн моз сіјө шопкөдө:

— Мекөд-нө мыј лоі?... А важөн вөвлі! Ек, мыј і сорнитны. Отчајаннөј ме вөлі, век ыстывлисны разведка выло. Од гөрдгвардіад ме муні дас квајт арөсөн. „Јеквөрина втораја“ нима паракөд вывса став камандакөд

өтлаын... Паракөдсө колөм, а асным мунім Ростовө. Марусаөс бөнјим... Махноөс пыркөдім... Быдторјыс вөвлі.

Јершоваөң гөлөсыс орласө і кусө, кыз зер возын ломтысыс көетер: морөсас сылөн мыјкө шыпитө, гырыс пөс војтјас југјалөны сіјө југыд плешвылын

Матросын оломыс Јершов женідіка шырөм јуреіа, вөсса морөса да каңкоф гөбкөј тушаа. Јершов өні чорыд мөвп пыщкын.

— Секи ме нинөмыс ег повлы, оломөс ег жалит. Те-кө он ві, тенө вјасны. А өні со сөкыджык... Јештө кушөм сөкыд! Өні сіз-жө позо кокнија јуртө песовтны асыд,—ме ог сы јылыс,—сета і јурөс, но бур куза вай вистав, мыј вөсна-кө ме өні оломөс жалитны понді...

Пемдан сінјаснас гөгөр вјөдліг сіјө лантө. А гөгөр грымгөны, клонгөны, вөрөны: домна кауперјас вылын орөдө сынөдсө ыжыд мөлөт; му пыщкө кодјысөмөн, жмиучөмөн бергалө „Маріон“; бытөкө жуқјас, ужалөны сура „фомагајас“ котлованыс му новліг моз; вылі москі вывсаң козлаалыс, бытөкө гөра вывса ју, сөкыд бетон кыз струјаөн кучкысө котлован етенө,—сетчө, көн төлыс сајын Јершов аслас бригадыскөд пондылис пөдны.

Јөзис вермөны сөвјасө. Муыс јөз возын вынтөм, кодјас вооружитчөмаөс вөлаөн да ентузіазмөн. Сурс кубометрјасөн бетон водө грунт выло—өні грунт вајасыд абу страшнөјөс. Вермөм му вылын брөдмө выл, адзывтөм қар—металл қар.

Јершов сінјаснас көвтыштис выло лептыөм корпусјасөс. Сіјө омөлтчөм чужөм вылын кыптө алөј впр.

— Окота вјөдны кызі да мыј артмө..., Од меным сөмын-на комын арөс, Ленин јорт мјанлы сетис шуда олом —колө сіјөс бура вјаны. Меным ескө неуна справитчыштны, мөд төлыс немторјыс довјала, государстволы сөмын өви убытка. Уж выло көсјі сувтны да врачјас торкөны: сө-лөмыд-пө омөла ужалө. Бур куза вистав, кокјасыс өмөј пыктөны сөлом вөснаыс алі мыј?

Сіјө сувтышталө, лептыштө улыса гачсө да чуңнас лічкыштө коксө, кучік вылас колөны гураңјас да нөжјө-нөкөн кыпалөны, бытөнкө кучік увсаыс кыпөдө ваыс.

4.

Мі шай јуам. Жырын кык крөват, өвөыс торјөдөма сін вералан сөтөч занавесөн, көрт пач да пызан, сесеа немтор оз төр.

—Тажө ставыс ескө немтор,—висталө Јершов,—сөмын өви тор омөл... Мјан тани кык семја оло,—сіјө індіс занавес выло да нөжјөнкык заводитис виставны:—м нам, адқан, гөтыр ічөвік нылыскөд, Нынаөн шуөны, а

најө чөладтөмјас, пыр балујтөны, а медсасө сіјө, мыј ставсө вөчөны сін возад, некушөм јандысөм абу...

Гөтыр весіг бөрдны заводитліс...

А Сталинградын кор овлі, вот сіјө да-а! кујим комната, ванна, електричество!—Гөлөмсыс висталө Јершов, сесеа гөтырылыс жугыл чужөмсө адзөм бөрын нөжјөнк:—Но і тани регыд лоө сіјө...

дасөви төлыс сајын сіјөс командірујтисны „Баррикада“ заводсаң Кузнецкстрой выло, і сіјө, став удобствосө шыбытис да сурс кілометр сајө, Сібырса крајө, мунис строитны Metall қар.

Јершоваөн пріјателыс—Меренков мөвпалөмөн вјөддө өшнөд, машинаөн да јөзөн кодјөм Сібырса му выло да шуө:

—Мі ставным зарајтчөмаөс сөтсө-алзм строитөмөн... Тајө ещанык кывјасас—кусчөстөм вөла да сурс-јаслөн быдлуња героизм.

*
* *

13 № барак дорса із чукөр вылын пукалөны землекөңјас. Најө өні-на воисны уж вылыс. Налөн дөрөмныс најтөс да пөенысла көтасөма. Зөб-сыс шөнділөн лучыс өзјөдө најө чужөм вывсыс пемыд гөрд ыргөн-кодгожсө. Малышоваөн пөснас көтасөм јуреыс гартчөма өөд колча кышјасөн. Сіјө пукалө лажитчөмөні да асыс дөревнасө мөвпаліг, бергөдлө іјас. Јун...Віз куза летчөны-тө-лалөны туруңјас. Рөгыд брөңгыны кутасны косајас, а сесеа-і чарла пөндас гулајтны воөм іјас пышти. Тајө іјас выло вјөдөмөн унаөн мөвпыштисны асланыс ылыса сөктјас јывсыныс. Гөгөр пукалөны јөз, тајө јөз пыщыс коркөкынынөкө јөрмывлисны скіпөвөј гуө, но петисны бөр. Петисны тыр вермөмөн. Гартчө сөкөд на-лөн сөктјас јылыс мөвпныс, мыј адзывлөма тан, завод стројка вылын.

—А гашкө і мјан өні колхоз... Шук колхоз... —висталө Мелніков да мыјлакө нөмкодасө. Гашкө сы вөсна, мыј тајө кывјасыс шуөөны тани кызкө кокниджыка, оз сіз, кызі сөктын.

—Но-өд крөчөнаыд ужалөны сөмын бур најөтка вөсна. Кызі-нө сізі лоі мыј кодјысыөјас шөјтчан луно пырисны скөр котлован пыдөсө прөс-та ужавны.

Малышев куныштаис сінјассө да висталис орјасана, но јон гөлөсөн:

—Гашкө сіјө, најјас, кодјас сөмын локтисны шөјт вөсна. Ну, а мі өд тани век-жө-да важ јөз. Пөврәл төлыс-сан нин ужалам.

Сылы оз ков, медым сіјөс да ас гөгөр пукалыс јөзсө сорлалисны площадка выло төритја локтыс сурс јөзкөд: „Сіјө-өд важө-нин, —пөврәл

ВИЗВЫЛЫН

тöлыссаң тани.“ Малышевлы тајо нол тöлысыс сөкыд, но выл робочöјјас олöмын робочöј стаж-нын, сiјөн сурс јöз возын гөрфитчö, кодјас нöшта оз-на тöдны öтувја ужлыс выл-торјассö, i донјасö сiјö стажнас, кыз Јершов донјалö ассыс талуңја олöмсö.

— А кокöј сiјö кадеаң век-на рошкö, — коксö зыралиг шуис Новелов i сiјö жестыс уналы увкöдис мөвпö коркöса дојмөмјас јылыс.

Јершов дөвмөмөн зумыштчö.

— да, вот, менö инвалидö көсјöны јөткыштны...— сiјö пöртчывлö да бөр шапкаавлö, кучик кепкасö, частö лолалö, бытвöнкö лептö зев сөкыд тор.

— Со менам i ужöј, заполнитала тајö бумагајассö— сiјö петкөдлö печатјотм мистјас— Тајö партијаö рекомандатсияјас. Ме ветымын нол мортөс-нын ас пыр лезi, кодсö шленö, кодсö канфидатö. Бур јöз емöс. Заразитчöмаөс тајö ужнас... — Сiјö кинас индис Каупер вылö да пемыдыс јенежас лептыöс домна пач труба вылö.

Гöра саясаң кыссö рыт, долинајас ојдöны би лучјасөн да көзыд руөн— кусi лун, но сурс јöзлөн уж муно орјавлытöг: прожектор југыд улын војса смена возö нуöдö стрöйкалыс уж.

Јершов возö нуöдис сорни, виставлис сы јылыс, мыј сiјö сувтис татчö во саян.

Мiјан возын сувтö тајö долинаыс-лөн тöрытјаыс; кулөм-лөн нур да iлјöс ва. А талуңја лун сiјö прожектор југыд улын да сiјö грузöвик парјас улын, грымгö, јургö важса бетон сурс кубöметрјасөн вермөмөн, көртөн песöм арматураөн, кыз нол сурс мортөн Меттал кар стрöитөмөн.

Колхозник ударник Исakov Н. Ф.
(Виöд га улыс очерк Изјур Иванлыс
13-öд листбокыс)

Востöма
Асја сiңсö
Вöрсаясаң шонди,—
Шпыңјалö, горзö.
Костö

Туруналыс корсö!

Пöсалöм

Војшöр бöрфин

Виэвывса турун.

Јурныс пурö

Бурөн

Небыдик төв.

Лолалö вылавыв,

Лолалö чöv,

Асја серамыс

Шондилөн јосмö.

Мувыс мышвылын

Шыгö јöз.

Јурвылын јенежыс

Сариз-код лöz.

Туруналөн лысваыс

Космö

Тувчалö тати

Колхоз.

Вöрвылын

Зiрдалö,—

Кiсмöма оз.

Кöни

Војдöр вöли

Мортөс

Копрöдлö лун,

Öни

Ышкö,—

Виэöдлы сол..

Сiјö жö турун.

* * *

Таркөдчö

Асја шонди улын

Ышқан машиналөн шы.

Бритöмөн

бритö

Тошсö мулыс.

Ворсö мувыс

вежгы!

Том iчмон гозја

Виэвылын кыкөн.

Накiјын кык вöv.

Вöд

даскык

Мортув

Тöрытсаң ышкö,

Бытвöкөн

Нинöм ез вöv!

Музöмјас

Коклабөрöд

Мупыцкö

Сунöма

важөн.

Колхозыс

Том iчмон гозја

гажөн

Локтöны

Куранөн том јöз.

Тајö

Комсомолја, менам

Бригада.

даскык том морт.

Тани

Гришка да Јелена

Шлыкјалö

Томдырса борд.

А Гришкалөн ним—

„Наркомснаб“

Кузолыс öшалö

Мышвылас,

да-вöд-i

Гришка

абу зик слаб!

А Јелена

бригадiр.

Ставныслөн

Пуöмөн пуö

Томдырса вiр.

* * *

Кочкалö виэвылын

Гöлöсныс налөн

Тувјалö куранныс

Бергöдлö Палö

Куртöны вiтөн,

Јуралö Јакö,

Машина бритö

Турун јур

Гурјöдлö Колö,

Чövтöны нолөн.

* * *

Пуöмөн пуö

Шпыңјалö томдырса уж.

Зорöдныс пуö

Зумыда пукалö

Колхозлөн лун.

Шондыс,

Туруныс

Шöщ небыдик төв

Ставныс вөрöны

Оз некод ов чöv.

Со „шакö“

Рытжежлö

Сигöртö Јакö

даскык пиккост!

Шöвк-код

кокны.

Веж турун

Течöма кос!

* * *

Завод

Луыс-лун

Тыртö план.

Колхоз,

Тенад план!

Со тан!

Виэвылын,

Мувылын,

Вөрпövсын

Сылö тенад

Талуңја лун.

Зорöдны,

Сусланын,

Пурјын

Зумыда

Пукалö уж!

ИВАН ТИТОВ.

В Ö Р Ы Н

БРИГАДИРЛӨН КОЛМÖД ВІСТ

Прорыв*)

Воисны вöлајас

Сортчöм пода тујјасті вожöдісны дод сув тујјас... і сіјö-нын вöлі мјанлы лубö. Баракјасан деланкајасöз вöлі вожöдтöм-на. Туј вомöныс пöрласöм-аё пујас.

Рöмдан гөгөр став баракјасыс бара-на пондісны щынавны кыз щынöн да бара-на Мыл колтысöд кымöртчіс щын кымöрөн.

Кöнкö вöснідік гөлөсөн горöдчіс ныв, дерт, тыдалö вала летчіг мозыс.

Ставыс кызі колö. Воис вöлајас зев öкуратнöја ректалöм-аёе турун-додјаснысö. Барак гөгөр тилöдчöны тилгуна вöвјас... Ставыс кызі колö, быгвö абу і летчывлöм-аёе.

Пусöны... ужнајтöны... öскаліватчöны... но-öd деланканым тујтöм-на.

Ескөн мыјкö көсрывлан шуны... Горöдны, мед ставыс ас гөгөрса уж-сыс сновтчывласны да чукöртчывласны öтчукöрö... мед весіг вöвјасныс щöщ дугдывласны сојёмсыныс да мјанлы бергöдласны журнысö... Кызкö быгвö абу-жö лöсыд—он пуёмы.

Öд думыштчас-жö. Гашкö бара-на важногыс ужаласны да?.. öбитöг летчасны. Мыј ескö меным—летчасны-кö?

Оз! Сіз оз вермы лоны. План тыртöм... Ті думајтанныд—сіјö шутка? Ті думајтанныд сіјö, кыз сурö корокота ужалöмөн, тырас? Ті гашкö јешщö-на мыјкö думајтанныд-да?

А мј вöлі думајтам—мед вöлі 100% да јешщö содтöдөн-на јудорöз кыскöма. Секі ескö областлы лöсыд-жык вöлі. Секі ескөн уналаын тöдісны, мыј војвысва јöз... Кыланныд?.. Војвысва јöз абу „фікарјас“, абу гуö пырöм „ошјас“, кызі чајтöны-на унаöн, а најö ужалыс јöз—асланыс зіл лунöн, јонлунöн кыпöдöны выл олöм. Öтувтчöны став ужалыс јöзкöд да öтвыв стрöитны сотсіализм.

Kодјас чајтöны мјанöс „фікарјас-нас“—најö асныс фікарјас да налы абу места СССР-са став ужалыс јöзкöд мјан öтувтчöмын. Öд мј-жö тöдам—ужалыс-на ужалыс мöда мöднысö оз увтыртны.

Воисны.- Месөйтчісны... заводітчасны дерт јужавны—лун кешлö керјөн да кык керјөн кыскыны.

Весіг-öd некытыс он тöд—көні кызі ужалöны дај ассыным огö тöдö—кымын прöчент-нын тыртöма.

— Но мыј-нын ті тадырасö тани керінныд—јуалісны мјанлыс.

— А ті-нö летчывлінынныд да кар стрöитінныд?

— Ті, буракö, стрöитöмнынныд... Ортсö ветланінаныд тај поводнöј кар чуркјалöма. Сетчö кынзі некытчö-жö керкасы ныд абу трöптлöмнынныд-а.

Најö мјанöс. Мј—најöс-дај. Сіз мј рытывбыд щенöдчім—сöмын тышкöз егö волöј. Бöрынас заводітчим мöда мöднынмöс увтны.

— Но... но... бара-на сук рокыд вашкöдны кутіс.

— Те бур... Поводнöј зібјывспас. „Суз“, „вертука“, „кушман тош“, „паданеч“, „тупјур“, „куш“, „Жон“, „чугун“... Уна, уна пöлöс нымјас-на дöжналім öта мöднынмыс

Венчöм—венчöмөн і колі. Водтöз петаваі-на ывлаö. Шоныд. Абу ул. Лöнь.

— Мыјла мј венчім?—Јуаса бөр-вылас ассым. Öд најö-жö асланым јöз, мјан кофöс-жö аслыныс честнöј ужөн кынöмпöt перјёјас.

Летчывлісны, мед-нын, сіјöс он-нын бергöд... Но бергöдны почас-на, колö сöмын мыјкö öбитор... Ужавны... Ужа-

вны да не сізі, кызі вöлі öнiöз. Важ ног ужалöмнад он-нын вермы бергöдны воштöм кадсö.

Керка доп чојöдыс ризöдіс локтіс вöла. Мыјöс-кö партјачејкаса секретарным воöма.

— Лок, лок Грігоріј... Самöј, кыз шуласны, пöс вылас воін. Вöлајас воисны-нын... Вöрö петавтöм-на. Öг тöдöј сöмын, кызі петны вöрас.

— Но і ті-жö ескөн-да... Вунöдчінныд öмöј-нын, кызі петнысö? Вöлөн дод-дөн, черөн-палаөн, мераөн да кру көн.. Но... но... Воисны-кö—бур-нын. Кызкö-öd петам!

Водігөн нöшта-на јурнас довкнітіс меным: петам! Ставөн öтпомса бригадаөн петам!

„Огк-гкöј“ кодкө ныр гор ловшынас воча візіс мјанлы.

Колі вежон. Ужалам сізі-жö, кызі і војдöр. Асывјаснас зев сöкыд пöt кынöмнад лашкынытö деланкаöз. Рытјаснас бара-жö музан-да сöкыд летчынысö.

Баракын быд рыт венчöм. Бригадаö некыз оз котыртчыны полöны. —Коді мыј ужалас сіјö і бостас—шуасны дај.

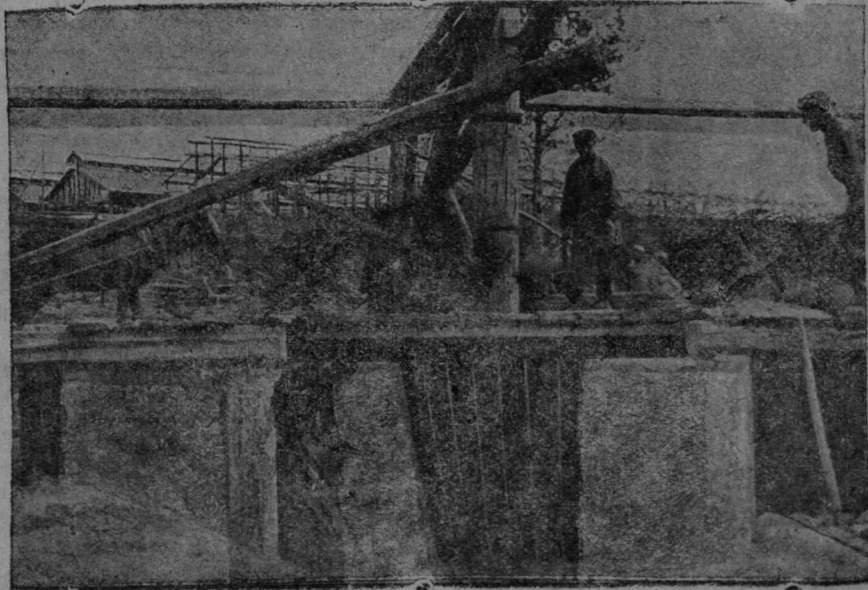
Гріша сіз вылад оз мірітчы. Сіјö öтарö вiтö—мед вöлі тыртöма план.

— Мј гашкö план-жö тыртам да. Ужыд öд сіјö уж-а, мјанлы колö і нажеткатор бостыштны. Бригадаад пырам да ставөн забор улö вöјам. А тајнас, öнiја ногнас удалöј јöз заборыс јешщö-на кызкö гашкö петасны.

Мыј сесса накöд. Мырдөн он кыскы. Сіра гезјөн-öd он кыскы. Он?

— Кыскам... Жал сöмын дыр-на пöраыс колö-да. Коркö быг-жö-нын лöө пырныныс. Тајнад пламыд оз тыр. —Тазі вöлі шуас мјанлы Гріша.

Сыктывкарса кірпіч заводуын сој талöны.

*) Заводітчöмсö візöд 11-12-öd №-ыс.

Воіс пошта. Воіс пісмөяс, газетјас, журналјас. Воіс комілессањ вөрлезан сводка—Рөштвоөз вөрлезан план тыртөма: пөрөдчөмөн 30 прөчент, кыскөмөн 19%.

Со колокө сесса і ужав.

Шемөс усіны јөз—код сурө нум-сізлісны.

Сіјө-жө рыгнас контораө воөма суд... Щөщ ГПУ-сањ агент.

Суд

— Вот тајө да-а-а. Ужалан ужалан да тенө-жө судітасны дај.—Кылө ропкөдчөм јөз пөвсыс.

— Мыј-нө сесса оз лөкны. Јөзөс корөмаөс-а, асныс век-на абуөс?

Мыждана јөз пуксалөмны өві ска-мја вылын мед воэын јөзөсы.

Бібліотека вежөсыс петіс суд—судвывса јуралысыс да кык заседа-тел, өгыс мјјан бригадыс, а мөдыс кервочыс-жө.

Мі сувтлім.

„Јортјас! — Суд заводітчытө-зыс бостчіс віставнымјјан Гріша, партјачејкаса секретар.—Талуң вөр ужаланінын вөсөө суд. Відлавны пондасны мыждана делөјас, керлезан ужыс пышјалысјаслыс, паныд сорні нуөдысјаслыс. Тајө суд—абу важ пөра дыреа сарскөј суд, а өніја про-летарскөј суд. Пролетарскөј суд—сіјө сещөм-жө чорыд кушөмөс ті, ме шуа, кушөм чорыдөс, вівовөс ті уж вылын, тајө-жө вөрлезан ужас Пролетарскөј суд оз вермы прөсвіт-ны сотсіалізм стрөітан планјас орө-дөмыс. Некушөм пошцада оз сет кулақјаслы, кодјас сіз лі таз лі вредітөны вөрлезан ужын, сувтөдөны сіјөс бојевөј өд вылыс. Тајө суд мед лоіс урокөн, отарсаң—мјјанлы, мыј мі гөла да шөркода олыс крөсчана огөј бөрынтөтө бөрө, огө сетөј вра-јаслы көзајственнөј фронтјас, мөдар-саң—мјјанлы өтдор мунөсјаслы, ку-лакјаслы, мыј налөн оз-нын мөртчы гыжыны кістны сотсіалізм течөм“.

— Сотсіалізм... сотсіалізм.. А мыј сіјө сотсіалізмсыс? Вістав?

„Сотсіалізм кыптө і кыпалас. Бырө секі кулак кычї класс. Оз лоны гөла-јас да озырјас—бырө ашпөрја овмөс. Секі тіјанлы оз-нын кут ковны тужіт-чыны ас вөснаыд, оз ковмы озырјас-лы кланчїтны јөрмөмінјасө... Лөсөс өтувја овмөс, өтув ужалөм, сојөм јуөм, өтув олөм. Мјјанлыс өніја кыз кіпом ужнымөс вежасын машінајас—оз кут ковны кыыс-кыаөз кос вес-көдлытөг мыј ебөсөыд куртыс. Со кушөм лоө сотсіалізмды! Лібө сетчө воөдчыны, лібө важ сар дырса олөмө бөрынтчыны“.

— Бөрынтчөм оз ло.. Вөзө!—Горөдчісны јөз пөвссан.

— Мыјла-нө сесса ескө судыс?—Петіс-жө кодкө јуалысыд.

— Бөрвылас аңзанныд.

Вөсөіс суд. Лөң. Јуралысыс ловшы кывтөм лөң вылын лыддїс мыждана акт Степан Петыр куза.

„Петыр—шөркода олыс крөсчанин. Вічко старөста. Рөштво кежлө летчө-ма старөстаалөм вөсна. Сесса быд вөскрөсөчча кежлө да вічкомы сылан быд праңник кежлө летчывлө гортас. Ассыс норма тыртөма 15 прөчент. ыштөдө мукөдјауөс щөщ летчыны.“

— Мыј верман віставны?

— Мыј бара ме вістала.. Асныд тај пукөмныд да вісталанныд.

— Тыртан он нөрматө строк ке-жлө?

— Код төдас кушөм менам норма да көні вөрлезөмыслөн строкыс?

— Воэө летчывны пондан алі он праңникјас кежлад?

— Меным быт летчы. Общөствоөн бөрјөм морт.

— А те-өд вөчөмыд договор, ко-дөс вежны оз поч. Быт лоө лөзны договор серті көчысөмтө.

— договортө-өд мі ег вөчө. Лок-тан кердорад гіжсынытө да вөлөм тенө медвојдөр договорад кырымө-дасны. Тащөм фівөыд өнөз-на ез вөвлы да мі кырымалам-а. Сөсөа со өні сетчө і щукөданныд. Прөсужө-өд... Судітөј.

— Кодкө ем абу Степан Петыр куза сорнітыс?

— Мыј бара сорнітан. Наперво договорсө колө сполнаөз тыртны. Керјыд вічко старөстаалөмтө оз јуав.

— Вічкоад өні пөрысјас кынзі некод абу воысыс. Став вертө јөзыс тани. Мыј морөс сөсөа көт-і Петырыслы быд праңник кежлас кыскаснысө. Көнкө старука мөдыд волөны да навөсна сөсөа 40 верст сажсаң кыскас.

Суд муө. Абу гора сорні. Абу термаөөм, мөда-мөдөс сорніөн пан-јөм.

„Воэө мыждана делө пондас від-лавсыны өніс Иван куза. өніс Иван—гөла олыс крөсчанин. Договорын кутчөсөма вөчны да кыскыны 130 кубометр. өнөз лөзөма сөмын 20 прөчент. өніс Иванлөн зөв-ын уна колөма ужавтөм лунјас, гортас вет-лөдлөмө да тани ужалігас быд лун кост мысөві лунјөмө. Тајі ужалөмөн өніс Иван орөдө Областлыс вөрле-зан план.“—Вістав вај, мыјла те өні-өз тамында сөмын вермөмыд лөзны-сө? Төнад 20 прөч., а мукөдлөн 90 прөч. да 100%-өз-нын лөзөма. Верман он тыртны строкөз асөыд нөрматө?

— Ме другјас сымында ог вермы лөзны. Старајтча ескө-да. Гортө унаыс і лолі летчывлөм. Татыс ме-ным пріпас нінөм оз сетны—нінөм-пө теныд оз во. Мыј бара сөсөа ті-јанлы вісталан. Гортын керкатыр семја. Бабаөј вісө, ужалысјас абуөс,

ставнысна посныөс. Нан өні бөрја кайгөн пуд жың мында коллі. өні вежон ола да бара лоө летчывны—наңыт бырө, а ачым-кө ог лөсөд, менам семја вөснаыд ті лібө мукөд оз тужітчыны... Тантө ескө лунјавлө-мыс ез вөв јонасө. Прөстө сіјө гі-жөмныд. Ачым тани ужалігас ег-на лунјыв, а вөлөс лунјөдавлі. Омөлік вөлыд лунјөдышттөгыд сувтас да сө-са он-н ін кыскас. — өні мыјкө јешщө кыскыштам-на... Мыј-өд сөсөа, тајө і ем.

— Рөштво кежлад летчывлің?

— Летчывлі.

— Праңник вөснаыд, алі аслад мөгјасөн?

— Код төдас кычї віставнысө. Ме ескө аслам понда-кө вермі-на рөш-тво көймөд лунјасөзыс олыштны. Но јөзыс ставыс пондїсны летчыны да гажөзза щөщ летчї дај.

— Он вермы віставны, јөзыс праң-нічајтөм вөсна алі мукөдтор вөсна летчывлісны? Мыјла лоі сізі друг летчөмыс?

Тајө ужалөмыс унаөс шај-пај муө-дїс. Унаөн гыжыштїсны балабөжынысө да чыккыштїсны нырувөсө.

өніс Иван сулыөтөг, гыжыштчы-төг нуөдө воэө:

— Мыјкө тај віставны кутїсны мї-јан дорыс еща ногсөңжык олыс став крөсчанаөс пондөмаөс кулакавны да сіјөн-лі, мыј-лі лоі летчөмыс... Јешщө шуөны вөлі, колө-пө скөд вөчлыны летчывны, мездыны, дорјыны, бытөтө, јөзсө кулакалөмыс.

— Он төд кысан сещөм јуөрыс воөма?

— Код төдас. Ставыс сы јылыс і ызгөны-да. Кысан-пө сіјө лоіс?

— Сөсөа летчывлің да збыл абу сіз вөлөма, вөлі ез тіјан скөдыд?

— Кулакалөмаөс ескө, унаөс ку-лакалөмаөс. Сөмын уңжыкыс-жө вө-лөм тужөны кулак тујас. Кодјасөс-өд неладнө кулакавлөмаөс—мездалїсны-нын... Скөдыд ескө вөлөма да ме е-жө вескавалы сетчө.

— Он төд код ордын да кодјас скөдујтөмаөс, мыј јылысжык сорні-төмаөс?

— Ог төд. Абу-өд прамөј скөд, а сіз чукөртчывлөм рытсө колліг моз. А өнітө-өд кытчө чукөртчыв-ласны сені і сорні кулакалөм јыв-сыд да керлезөм јывсыд. Мөд пөлөс сорні өні оз-нын вермы лоны.

— Сөсөа мыј јешщө верман ві-ставны?

— Нінөм.

— Пукөы.

— Воэө өлөк Трөш, 41 арөса, кулак. Сылы норма сетөма 250 ку-бометр вөчны да кык вөв јурө 500 кубометр кыскыны.. өнөз вөчөма 75 кубометр да кыкнан вөвнас кыс-

көма 120 кубометр... Те рөштво
кежлө летчывалн?

— Летчывал! Жөз летчоны да мы-
бс ог летчы.

— Гортад летчнтөз төдлн ен,
мыј тенө кулакалөмаөс?

— Ег.

— Тед воліс ез гортсаңыд пісмө?

— Ез гортсаңыс, а унаөн вөлі
гіжөмаөе. Сесса абу торја талы вы-
лө, а ставным нм вылө, — кодкө
шыаөіс жөз пөвсыс.

— Трөлы, мыјнө вөлі сіјө общөј
пісмө вылас гіжөмаөе?

— Ме ег төдлы.

— Ен?

— Ег!

— Пісмө јывсыс кывалн?

— Кывалі.

— Унаөн вөлі гіжөмаөе?

— Унаөн.

— Абу теныд?

— Абу... Ставнымамы вылө.

— Сіјө рөштво бөрас воіс?

— Ез. Рөштвоөзгыс летчан лун-
јасө.

— Сіјө пісмөыс ordad?

— Абу, гортө колөма.

— Пуксыв.

Мыјөн пуксіс, качаліс тыдалө мыј
вісталис судыды. Вөлісөті гөгөрвоіс
ассыс вісвалөмсө. Лөза гөрдә вічјас
вужісны чужөм кузаныс. Но сор-нн.

Вөлісөті неуна југдыштіс, мыјөс
сізсө летчывлөмаөе рөштво кежлад,
кущөм праңык празнујтны.

Трөш бөрын вел унаөс-на јуалісны.
Вөлөм-кө зев унаөн оз вөлөм лыст-
ны норманысө тыртны. Тыртан-кө
вожык, бара содтасны, содтөдсө-кө
тыртан вөрлежөм помаосытөзгыс, бара
којмөд норма содтасны, лібө кытчө-
кө грузла мөдөдасны. Сесса тавоса
норматө-кө вожык тыртан, локтан
во кык мында унжык лөө нормаыд.

Тажө ставсө вөлөм шөпкөдөны гу-
сөнік Оңдрөј Оңдрөевіч кофөемыд
Олөк Трөш да мукөдјас. Весігтө,
міјан Азымовным шөщ вөлөм накөд
өтвылыс сынө, сөмын гусөиңжык-а.

— Сусөіс да ез вермы сусөынісө—
серөктіс меным Тіма—Пісмөыс воөма
вөлі вічко старөста нм вылө, гіжө-
маөе тсерковнөј сөвет вылын став
православнөј граждана нмсаң...
Онөмөј төд, завөфітлөмаөе -өд вічко-
тө перјыны, кырым өктывлөмаөе.

—А татчө-нө мыјла ез јуөртлыны,
мыјла татөны сы јылыс собраннө-
јассө ез нуөдлыны?

—Көсјөмаөе мудрїтны. Омі јөзыс
кызыс керфорын, а сек костті пө-
рысјастө вөлөм повзөдлөны вічко
вылас зев ыжыд налог сүјөмөн. Поп-
лы сүјөмаөе 500 шajt да кодкө вој-
нас, весіг попыс абу төдлөма, вайө-
ма картаас тыра јалавіч. Попыд, дерт,
ассыс ез-на мынты—сылы мынтөмаөе
јөзыс. Вічко посвозас өшөдлөмаөе

Түјіс-Кербөсса шпалобаланнөј біржанын Вічнса брїгада шaj јуө

Чукаыбса брїгада Түјіс-Кербөсса шпало-баланнөј біржанын

Вомынса колхознөј брїгада. Түјіс-Кербөсса шпало-баланнөј біржанын

пошта куд-код јаштик да сетчѳ вѳ-
лѳм і лѳѳѳны кѳдї мѳјдта вермѳ.

— Неладнѳ ужалѳмаѳе. Колї пер-
вој вїчко бостѳм јѳвѳыс татѳны сор-
нїсѳ кѳпѳѳлыны, а најѳ вѳлѳм гу-
сѳн ужалѳны. Мїјанлы вїчкоыд на-
страѳ, кѳѳ важѳн-нын бостїсны, но-ѳд
обществоыдыс ылѳѳѳмнад он бост.

Неладнѳ кажытчїс меным. Грїша-
лѳн тѳлкыс ѳеуна абу тырмыштѳма.

— Мѳј-нѳ вѳлї пїсмѳ ылас гї-
жѳма?

— Ладнѳ, бѳрын вїстала. А ѳнї
ме пыравлї-нын естчѳ прокуратураса
морт дїнас да јона-нын мѳј вѳлї тѳда
вїсталаї.

— Сувтѳј, суд пырѳ.

Сувтїм. Сувтѳмѳн кѳвзїм прїговор-
јас ысѳѳѳм:

„...Степан Петырѳс кујїм тѳлыс кеж-
лѳ мырдѳна ужвѳылѳ. Оныс Иванѳс
тѳлыс кежлѳ условнѳ, нормасѳ-кѳ
тыртас, мырдѳна ужѳѳѳмыс оз ло.
Унаѳс-на сїзї условнѳ мыждалѳма.
Кодсѳ тѳлыс кежлѳ, кодсѳ кык кеж-
лѳ, кодсѳ кујїм кежлѳ. Озыр полѳс-
лы мырдѳна уж кынзї пукталѳмаѳе
штрапјас—85 шајтсаѳ да 150 шај-
тѳз. Ѳлѳк Трѳш, Ѳндрѳј Ѳндрѳјевїч
Азымов, Трѳпїм Вас да јешщѳ морт
мѳдлыс мыждана делѳјассѳ сетны
Прокуратуралы расѳлѳдујтѳм ылѳ.

Суд помассѳм бѳрын Грїша бара-на
сувтлїс сорнїѳн.

— Вѳрлезан да вѳркыскан задан-
нѳ стрѳкѳз тыртѳмлы ем-на јешщѳн
ѳѳї тѳј—сїјѳ кыскасысјаслѳн і вѳчыс-
јаслѳн ѳѳї сквознѳј брїгадаѳ котырт-
чѳм. Сѳмын брїгадаѳн мї вермам
тыртчыны ѳнїја прѳчѳнтјассан 100
прѳчѳнтѳз.

Шѳркѳда да гѳла олыс крѳстана,
огѳ-нын кѳсјысѳ сувтлыны асланым
суд возѳ вѳрлезан заданнѳјас тырт-
тѳм куза.

— Огѳј, огѳј! Мор алї сѳсса суд!

Ас јѳз

Коркѳ ічѳт дырї-на батѳ медвоз-
завѳе-на катѳдїс менѳ „Вѳравоскѳ“
керлезын. Зѳв ыжїѳ турун доѳѳѳн,
доѳ бѳжас кѳлуј тыра зѳла доѳѳѳн
мї мѳѳѳчїм тѳјѳ. Менѳ пукѳѳдїс вѳѳ
ылѳ, а ачыс муѳѳ доѳ борсавыс, ку-
тышталаѳ шыбѳлјасыс.

Кујїм лун чѳж мї ѳтырїшја муѳїм.
Вѳвным ѳмѳл, а мегырным зѳв јѳн,
кыз. Паныдасысјас ешча сѳравлїсны:
мегыр јѳн. а вѳѳ мерлїна код... Кер
кымын і лѳзанныд тѳјѳ вѳлѳн... Ме-
гырсѳ-нын ѳѳѳа кыскалаѳ.

Батѳлы тѳдалѳ јанзїм да нїнѳм
налы вѳчасѳ оз шулыѳ.

Коркѳ воїм керлезанїнѳ. Вѳчалѳ-
маѳе ічѳѳїк керкајас. Мукѳѳ керка-
сыс вѳвтѳдыс мытчысыштѳмаѳе стру-
бајас, а мукѳѳыслѳн пывѳанјасын
моз јурјыѳ ѳшїнјасѳѳд петѳ шыныс.
Мї сувтїм ѳѳї керка дорѳ да батѳ
вѳзјысїс шонтысны. Пырїм. Кѳрт пача
му жѳжа ѳшїнтѳм керка. Сувт-
нытѳ он бертчы. Зѳв ескѳ окѳта вѳ-
лї пач дорас шонтысыштны да ег
лыст. Порог улас і сулаалї. Батѳ ес-
жѳ дыр ов—мыјкѳ накѳд сорнїтыштїс
дај петїс. Петїгас щѳктїс менѳ ов-
лыны.

Нѳѳдыр мысѳї воїсны тѳѳтѳм му-
жїкјас. Најѳ вѳѳѳз сѳнї морт мѳѳ
вѳлїны-жѳ. Кодкѳ ме ылѳ зѳв мїс-
тѳма вїзѳѳлїс: мешїјтчан-пѳ, сїз-нын
нѳкытчѳ бергѳѳчыны. Повчї дај петї.
Дыр-на доѳ дорын батѳѳс вїдчїсї.
Коркѳ воїс-жѳ да вѳлылѳзна муѳїм
возѳ. Нѳылаѳ кежѳдїс тѳјѳыс дај
сувтїс сѳсса.

— Кѳнїнѳ—јуала батѳлыс,—сѳсса
узын пондам?

— Керка вѳчам да керкаын те да
ме узам.

Керка местаѳ кежїгѳн вѳлї рѳм-
дѳ-нын. Коркѳ сѳсса вѳјшѳр гѳгѳр
мїјан керка пыѳѳдї ештїс чѳм, дра-

нѳчыс поткѳѳлѳм пѳѳїа чѳм. Чѳм во-
зас вїјїм бїмыш, кондајасыс вѳчїм
бїпур да пестїм гажа бї.

Бї. Сїнтѳ он убелїт бѳкѳ чѳѳѳѳы-
ны. Олїм ескѳн чѳмјын понда. Вѳла-
лїм да ын лѳсыд вѳлї овнысѳ. Но
ез удајтчы овнысѳ. Коркѳ ѳѳї асылѳ
ме сїнмѳс вѳстї да батѳ пукалѳ-нын
вѳлї бїпур дорын. Пукалѳ јурсѳ ѳшѳ-
ѳѳмѳн да гусѳнїк сыркјалаѳ. Бѳрдѳ.
Нѳѳѳ сїѳѳ, нѳѳѳ, забѳѳдѳ лѳїс—
пыѳѳѳжык јїшкылтчї шебрас улѳ.

Сїјѳ војѳ мїјанлыс прїпаснымѳс
кушѳз нуѳмаѳе... Кї-кокѳѳ абу колѳ-
маѳе да кыс қорсан. Нѳѳѳѳд пыѳѳдї
ез бостлы, јешщѳн сѳравлѳны, гашкѳ
енѳ вѳјлѳ-да?

14 кер выдајтїм дај летчїм. Сѳнї
места ылас прїпасјас ес вѳвны.
Летчывлѳм бѳрын сїјѳ воас егѳ-нын
кајлѳј.

Вѳвным кулї да сїјѳн ес ло кајлѳм-
ным.

да... дыш, ѳѳрт, тїјанлы ташѳм
торјастѳ кѳвзыны. Мѳдыс прамѳјжык
кѳввѳра јѳз вїсталасын.

Ескѳн ме кѳ вѳлї гїжыс—гїжї ес-
кѳн! Чајтанныд аслам олѳм јылыс?
Ег! Гїжї ескѳн ссым да аскѳѳ му-
кѳѳдыс олѳмсѳ, ужсѳ, думјассѳ. Мѳј-
нѳ мїјанлы ыѳлаѳыѳ мїчлун лїбѳ му-
кѳѳ сѳщѳмтор јылыс гїжѳѳјасыд?
ѳѳрт, мукѳѳ дырї вѳјнад петан да
адзан, кызї јѳнеж тырыс лѳмѳѳны
козуѳјас. Нѳѳѳ шѳг, нѳѳѳ долыд ло-
лѳ. Лїбѳ тувсѳѳја вѳјјасын ыѳла
ылын рытїјјасын. Мѳј-нын і шуан!
Но најѳ пыр сїз колѳны. А тенад
олѳмыд, тенад „шудлуныд“ абу пыр
ѳткѳѳ. Возпѳр сїјѳ быд лѳлыштѳм
костын вѳлї вѳжсѳ. І олѳм-жѳ пук-
сѳма му ылас. Мыјыс сѳмын оз
лѳлы. Кымын возѳ олан сѳмын ун-
жыктор да унжыктор бергѳѳѳ.

Вѳравоскѳѳд ужалїгѳн вѳлїны
ставыс мѳѳ вѳлѳсѳтѳвса бѳкѳѳѳј јѳз.
Вѳлїны-жѳ ескѳн мїјан код гѳл пѳ-
лѳсјасыс да најѳ асланыс јѳзлы бѳ-
кѳѳѳј тѳјынѳс-жѳ вѳлїны. Мїјанлы-тѳ
ѳѳрт-нын, нѳ сїбѳѳчыны вѳлї на дї-
нѳ. Лѳгалїсны, гашкѳ, лѳгалѳм вѳс-
наыс і нааннымѳс гујїсны-да. Зѳла
доѳ помыс гѳзнымѳс вѳлї кералѳ-
маѳе. сїјѳс помыс гујїјассѳ орјѳѳлѳ-
маѳе.

Кодлы норасан, кодї пыѳѳдї [пук-
тас?

Ас коѳыдылї норасан да сѳмын
ышловчїласны: сѳщѳмѳс тѳј ѳнїја
јѳзыд. Ассыд буржыка олысјасы-кѳ,
сѳравласны: гашкѳ-пѳ нїнѳмыс ес
вѳвлы-да. Локтѳмныд дај јешщѳн
Вѳравоскыс став керлезысјассѳ
кѳсјанныд јанѳдны, лок слаѳјас лѳз-
ны. Кодї тїјанѳс татчѳзыс кыскїс?
Тїјантѳг татѳны нѳкытчѳ бергѳѳ-
чыны.

Ем ас јѳз. Сїјѳ абу ас вѳлѳѳтса
да сїјѳн, а олѳм сѳртї ѳткѳѳ ас јѳз.

Вїзвылын ужалыс колхознѳј брїгадалѳн сојанїнын.

Ме дивуітчывлі Олѣксандра вылѣ.
Кажітѣ вѣлі сіѣ. Зіл, жона ужалѣ—
вѣрын ужалѣ і рытјаснас јѣз кост
ужын ужалѣ. Онѣ—абу сіѣ. Муніс...
Самѣј тащѣм ѣскыд каднас ез лѣсав.
Вѣлі-кѣ гашкѣ нѣшт-на јонжыка уж-
аліс, ыжыд ужјас вѣчіс керлѣзыјасѣс
уж вылѣ кыпѣдѣм куѣа. Абу—абулы
суд абу.

Сы пыѣдѣ ем ѣні мѣјан Грѣша. Грѣ-
ша—кер вѣчѣ, Грѣша—пусѣ, Грѣша—
собранныѣјас нуѣдѣ. Быдлаѣ тырмѣ
Грѣша. Быдѣнкѣд сорнѣтѣ.

Ме ег-на јешѣдѣ адѣывлы тащѣм
мортѣс, служашѣјѣс, кодѣ тащѣм вѣ-
нола вермѣ ужавны. Сылыс водѣмсѣ
да четѣмсѣ он тѣдлыс.

Мѣјан брѣгада вел-нын ыжыд лоіс—
морт комын кымын. Но Грѣша векна
оз мѣрѣтчы. Сѣјѣ кѣсѣ быд баракѣ
котыртавын брѣгадајас да быд барак-
лы торјѣн сѣтавын участокјасѣс.

Грѣша гѣгѣр унжык і унжык ку-
тѣс чукѣрмыны асланым пѣлѣс јѣзыс.
Ѣні рытјаснад оз-нын сѣмын ѣтнасѣн
сѣјѣ тѣждыс вѣрлѣзан план тыртѣм
вѣснаыд. Ѣні кызыс сы јылыс сор-
нѣтѣны. Кызыс мѣда-мѣдныскѣд ор-
јыѣомѣн ужалѣны. Колѣ шуны і таѣ-
нас ужалѣмыс ез кут бурмѣдны уж-
алыјасѣс. Кодкѣ вывѣтѣ лѣкѣнѣ веска-
лѣма да оз вермы, кодкѣ вѣлыслы
вѣчасѣн вѣчнысѣ оз вермы, матын
кыскасаныс да. Тајѣ став зугыс
петны пондѣс кутны аскежын ужалѣм.

Шулывлам вѣлі вѣјдѣр—ѣвѣн лѣ-
бѣ кыкѣн меѣса вѣвјалан ужавнытѣ.
Лѣж!

Грѣша татыс адѣѣма-нын петан туј-
сѣ дај важѣн-нын, пѣштѣ первојсаныс-
нын, вѣлі долѣ сы јылыс.

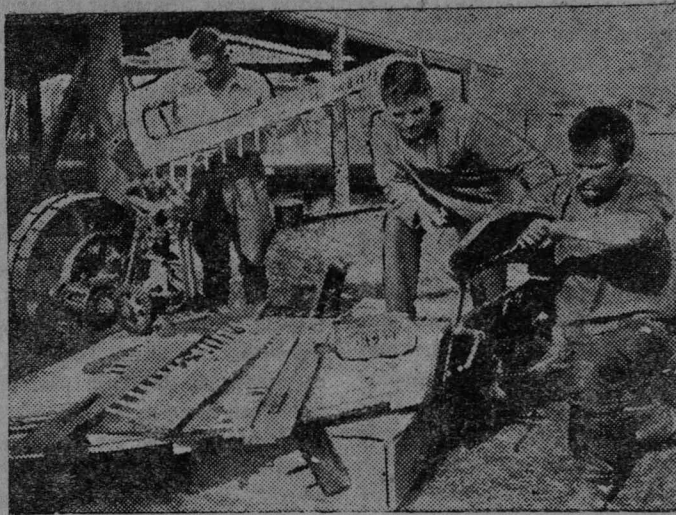
— Колѣ, јортјас, ѣтувтчыны ѣвѣ
брѣгадаѣ, вѣчыјас кутасны вѣчны,
пуктасыјас—пуктавын. Кодлѣн ме
выѣдѣтны—ѣтѣ лунѣн ставѣн выѣдѣтам.
Унжыкыс сѣгласѣтчысны. Кодјас ез
кѣсјыслыны первојсѣ — пырѣсны-жѣ

ѣерт, мем вѣставны ѣні кокнѣд,
дај вѣставнысѣ-на абу кокнѣд. Он
вермы-ѣд ставѣс тѣдвылад уекѣдлыны
да кывнад вѣставны, мыј вѣлі збы-
лысѣс.

Мед бѣртѣ мѣјан баракын котыр-
тѣс ѣтпомса брѣгада. Мѣјан бѣрын—
мѣдлаын, којмѣдлаын да сѣз мѣјан
участоквса вѣрлѣзыјасыс кызыс
лоіны брѣгадајасын.

Јур кулакјасѣс мѣјан дѣныс лѣтѣ-
дѣсны, а мукѣдѣс торјѣдѣсны мѣјан
дѣныс. Пырѣны-жѣ ескѣ вѣлі брѣгада-
ад да егѣ-нын ылаѣлѣј бѣстнытѣ. Но
најѣ кѣт ез вескавын—агентјасыс
егѣ-на мынѣј. Сѣкыд наыс мынтѣд-
чынытѣ.

Вѣлі кывлывлан-на первојја лун-
јасас: мыјкѣ тон бѣрја куыс петкѣд-
лас. Кызѣ тон рѣшѣѣтѣс бѣстны
кутам-а? Кызѣ јукѣынысѣ?

Бѣлајевскѣј колхозын тѣчѣны вундан машѣна.

— Нынѣм повны! Ас јѣзыд сѣјѣ
кызкѣ-мыјкѣ артмѣдчам-нын. Мѣда
мѣдѣс огѣ-нын ѣбѣдѣтѣ. Наперво мед
планыс тырлѣ-а. — Ловвыс кыпѣдѣ
Грѣша.

— Быдторјыскѣ артасын да венѣ-
мыс повны, кѣт керкасыд ен петав-
да. Артмам!—Отсыштѣны Грѣшаѣс.

Тајѣ сѣз-нын Грѣша куѣа шуасын,
мед чѣртѣс сѣјѣ, мыј сылѣн емѣс-нын
ѣткывѣјѣ вѣысјас, ѣтвыс мунысјас.

Рыт. Выл пѣлѣс некѣр вѣвлытѣм
рыт рытјам. Баракын абу воѣза код-
выка. Абу шемѣс усѣмла, а ловвыс
кыптѣмла лѣныштѣма воѣза дорыс.

Југыда пѣртмасѣ карасѣн бѣ. Жара
ломтысѣ пѣч. Вѣѣдлыны-кѣ матысан
лубѣј морт вылѣ, адѣзан: абу нумдѣм
чужѣма, абу серам бана, но сѣнјасас
сылѣн пѣртмасѣ аслыс сама бѣ, ѣ-
лѣм ѣзјѣдана бѣ.

Ог вермы вунѣдны, кущѣм вѣлі
кажѣтѣ сѣјѣ рытнас Ѣніс Ван. Вѣјдѣр
сѣјѣ ез ыжыда лыслы петкѣдчыны
јѣз воѣз, пыр олѣс пѣлѣсын. Тарыт
муніс пызан дортѣ. Тутчалѣ да пы-
заныс катласѣ жѣж пѣвјасѣс лѣкѣд-
лѣмысла. Кулак-код шмака гѣрѣдѣн
шлѣвјалѣ вынјѣрыс ежвыс ѣнјасыс
куѣа. Асја козулѣн пѣртмасѣ сѣнјасыс
—Мемыс, другјас, енѣ полѣј., Ме уж-
ала. Ме ѣтнамтѣ слаб вѣлі, а арѣлад
ог слабѣт, јѣзыс мортныс ог колтчы,
Вѣт вѣлѣј сѣмын слабжык да повѣ-
ныкѣј ѣѣтжык-на.

— Ен мајѣтчы, Иван. Тенсыд вѣвтѣ
зѣр вылынжык пондам вѣзны да сув-
тѣм пыѣдѣ справѣтчыны кутас... А
теыс-нѣ кызѣ он пов—вѣѣд сѣ жѣж
плакајасыс ѣдва тѣрпѣтѣны-да.

Иван абу лѣшнѣј кыз нѣ абу куѣ
тушаа. Сылѣн сѣмын ѣні содыштѣма
лѣвыс кыпѣдѣмыс, вынјѣрыс 10 мын-
да кымын воѣза дорыс да сѣјѣн і
ѣдва лыбѣ жѣж плакајас вылас.

Пызан сајын мѣјан тројка.^{*)} аскѣ
кежлѣ јуклѣ уж. Индалѣ, кодјаслы
туј вѣчны, кодјаслы кер вѣчны, код-
јаслы пуктасын, кодјаслы кыскасны,
кодјаслы кѣвшѣщѣ вылын ужавны.

Тајѣ абу зѣк кокнѣ лѣѣѣднытѣ.
Колѣ кужны, мед быд ужын вѣлі
бурѣщ лыда ужалыјасыс.

— Кер вѣчысјасыс кѣт і лѣшнѣ-
жык, нынѣм сы понда. Вѣчѣм керјыд
летчас. А вѣвјасным кѣ кертѣм вѣс-
наыс пондасын сулавны, лѣбѣ пукта-
сѣгјасѣс да ѣвтѣлѣгјасѣс, сѣјѣ омѣл.

— Сѣз, сѣз, Иван, друг. Керјыд лет-
час, мед сѣмын вѣчѣма вѣлі-а.

Јешѣдѣн ужвылѣ егѣ-на петавлѣј.
Лѣѣѣдчам-на. Аскѣ кѣжлѣ ставыс-нын
дас—участок вундѣма, кѣвшѣщѣ места
лѣѣѣдѣма. Зачѣн вылас кыскаснысѣ
ем важ вѣчѣм керјасыс мѣјан брѣгада-
лѣн да мукѣдлѣн асланысѣн вѣчѣм.
Сѣјѣ керјасѣс шуім ѣтувтны. Нѣ
артавны, кодлѣн уна да кодлѣн еѣда.

— Ладнѣ сѣсса, аскѣыс мыјкѣ тон
петкѣдлас. Талун сѣсса водавламѣј.
Војыс ѣд мѣјанлыс пукалѣмтѣ оз вѣд-
чыс.—Чужѣдѣсныс кодѣурѣ водавны
лѣѣѣдчѣг моз.

Тајѣ војѣ водалѣгѣн ез-нын вѣв
мѣда-мѣдным вылѣ зыргѣм. Ставным
ас јѣз лоім. Ставѣн мѣд вѣсна тѣж-
дысам, мед ескѣ некѣдлѣн некѣдѣс
ез лѣгѣдчыссы. Мед быдсѣнны места
лоіс, быдсѣн тѣрѣсны кѣлујѣн ѣшлыс-
ны да мед некѣд вылѣ ва кѣлујыс
плѣшвыланыс ез војтав.

Тајѣ рытѣ рытыс нѣ рыткод. Абу
шѣмѣс усѣм рыт, а ловвыс кыптѣм
рыт. Ескѣн чѣлаѣјас моз ставѣн ѣтѣ
шѣбрас улѣ водны да унмовѣтѣз
кыззыны да кыззыны кодлыскѣ вѣс-
талѣм. Абу мојд кыззыны, кытѣчѣ вѣлі
чукѣртчывлан вѣјдѣр, а кыззыны
выл олѣм лѣѣѣдѣм јылыс, кущѣм

^{*)} Тројка—брѣгада ужѣн вескѣдлыны
кујѣм мортныс бѣрјѣм јѣз.

лоис олом сотсиализм дырји, мыл вочны мед регыджык воны сотсиализмас.

Выл олом... Выл нога уж... Сиж ставон чада керкаыс петом борын состым сындоос моз нылыштим. Сыжылыс сорни... Сыжылыс дум... Сыжылыс гашкө и вөтөн вөтөдны кутас-да.

Ескөн вот они четчышты кулааныны, горөдны да мед өтшөщ четчыштысны волпасвывысыныс...

Тревога!... Жугөдны... Кистны важ оласногсө... вужсаыс путкылтны... бырөдны ашөрја овмөс, отувтчыны. Шөррив кодсалы отувтчыны, районувсалы өви овмөсө отувтчыны... Област коднас... Ставнас... Ставнас көни да коди ем миан кофыс.

Терпити... Ескөн локыс нинөм ез ло да терпити. Четчөди-кө—четчисны-өд, ез весиг видны менө, а нөшта сөломыжык сетисны кыс: штурмуитны вөрлезан план... Тажө бригадасан пуктыны подув Шоржыло первојја колхоз котыртөмлы. Шуисны ескөн мыжыс весиг баракысы лои пыркмунлыны став стопа тырнаси.

— Уа!—Тувкнитис бөкө ортчөн кужыс Пила Иван. Вөлом-кө өпөв менам вемөсөн сорнитчысө.

дөсаянө пырыс лои бергөдчыны мөдар бок вылам да кунны синасөс.

Жагын.

Шөшкөс жура гылыд жаг.
Мажыр кержыс мыгтөм шөдө!
Тажө керө менам лезиг
Мыгтөм петө гуса рад.

Гижыс.

Мөдлун асыв куза гезасөмөн, но тижан ногөн-кө мөда-мөд бөрсө лөсөдчөмөн, мөдөдчөм жагө. Тажө сөмын-на ми кервөчысяс. Мөд жөз мунисны пуктасы—лепавны лым улө бердөм кержасө. На бөрсө лөзасөмөн музгисны вөлаяс.

Мунам. Быгтө первојис-на тажө вөрөдыс мунам. Кажитчө, весигтө пу-жасыс вешялоны мижан вылө.

Талуња каям абу мукөдлуна ружит тыр каям коф. Возын муны-яс шуркјоны, медым бөрвысаяс оз ордыны. А бөрвысва жөз вожа морт-жасыс өви восколөн оз-жө колтчы-ны-дај.

Жаг. Участокнымөс межуйтөма лыч-нычаөн. Сувтим мед дорөс пујасас.

Ти кывлинды-ө өвилаын арелөн пөрөдчөм шы, меда-нин сез асылыи? Бокысан кывзысяс сөрт сөкө чајтасыны—сеті төвныр мунө да аслас вынөн лөзјөдлө пујасө, сартасөз жукалө сувтса вывысыныс. Сеті морт нө звер оз лыет вужны нө пөтка оз лебчы вестөдыс.

Тај чајтисны кодјас вөрас ез-на во-лыны. Сөрт оз-жө быдөн вольтөмјас повсөид чајтны. Мукөдыс көв и ез-на воыны вөрас, но бура төдөны вөр-лезан ужсө, вескөдлөны сижө ужнас. Менам весигтө секи төд вылын вөли мижан Областувса журалыонным (сөрт

ассө ег-на адывалы да ог төд, а сижө кыс вермас мивөкөс төдны. Мижан кодыд Област улын уна, быд сор-төвөј пу улын): сөрт мөса өни сижө кылас тажө бригадалыс пөрөдчөм шысө да пасјис мысурө пасјаланјас: „Јанвар 29-д лунө ударнөј ужөн бостчис ужавны шоржысва кресвананыс котырт-чөм өтпомса сквознөј бригада“.

Көв кыз чајтасыны, а татөни сөщөм төвнырсө кыпөдам ми—бригадирјас. Вөрыс шөкыд. Мукөд дырји ватагаөн отпырјөн пырөны. Тыртлас зикөз—пыркнитчам да өпөв жөз. Не сөщөма бостчам выл пујас дорө.

Пөрлөдчысяс—пөрлөдчам. Вунда-лысяс—вундалөны, орјөдлөны дас пөрөдлөм пујасө. Кырөсысысяс—кырөсысыны.

Некущөм уж мөда мөдсө оз та-лав-ни оз кол. Быдөн өви өдөбөн ужалам.

— Тажө ме гөгөрвоа бригадаөн! Шулываасыны—отувтчөмнад-пө ужыд-оз кут мунны, мөда-мөд вылаыны пондасыны насөйтчыны... лөж!

—Лөж-ли абу-ли—өнөз тај сиз-на со овли-а. Вожө ог куз шуны, кущөм олөм вөссас,—Воча визис Оңис Иван-лы сөд синама Оңөпи.

Мыл төда мыл ог—щөщ сујитчи: „Сижөн-өд и вөлины гөлжасыд да озыр-жасыд. Они промышленностным кы-палө, а визму овмөс оз вермы кыптынысө, оз пет вузөс вылө мижан прөдуктаным. Мыјла? да сижөн, мыл ми пырна пукалам ашөрја овмөс вы-лын. Некущөм машина нө нинөм огө вермөј лөсөдны, а аслад вынөн он вермы бергөдчынытө-дај“.

— Но ваяжө заводиламөј, курит-чысаис-кө.

— Заводиламөј.—Отшөщ ставөн недыр шөйтчыштөм мысөви сувтим уж вылө.

Тажө первојја лун. Гашкө сижөн-на ташөм зилөс, нинөмыс артастытөс. Медја и вожө ташөм лоас.

Вежа-веж мысөви пөрласөны пујас.

Первој вөлеју, вөлеју трачка кы-лиг тыр катөвтчасыны. Сөсөа өдзасыны да өдзасыны... Пондасыны шызыны. Жуковтны асыныны тујнысө. Кыз тај сөсөа тичкысасыны, пурскысасыны лым-ниас—поводнөј төвныр петавлас. Нинөм. Сөмын колө-жө видчысыштыны јур вылад режувјас усөмыс да динсө бөрвыс шыбытөмыс. Лымнад-өд көв и тыртлас, тырлө сыли-гыркыд, пыр-книтчан да өпөв важкодыс збој да јон.

Јона-нин сөкө ужавли кердорын да, зон-кө виза, дыр-на понда ужавны. Мем тажө ужыс прилнитөма-нин да ог-нын вермы бурөн сновтчыны. Велөд-чыны арлыда-нын. Мукөд пөлөс мас-терөвөј уж вылө—самлунөј озжык тырмы.

Ти гашкөн думыштаннөд—вөрдө-рад ужалөмыд сижө мед нинөм, мед пөслөднөј уж?

Некор. Вөрыд—сижө бөрјө-на ужа-лыс-жастө. Сижө ас дорас бөрјө ужа-лыс-яс повсыс самөј сөзсө.

Емөс мижан јортјас, кодјас лыд вы-лө мед еша вөчөны да мед јона тој-кмөны—быд лун кост мысөви лунјоны, быд вежон костын гортаныс летчыв-лөны. Емөс и мөд сикаса жөз. Нажө (өни унжыкыс-нин сөщөми) мед јона вөчөны да быгтө, оз и музлыны. Нажө унаыс, төдөмө-ли, вунөдчөмөн-ли, колывлөны асыныны шөйтчанлу-жасысө.

Гөкыд. Паскөмыс и сојан-јуансыд зөскыд, јорта јорт костад зык... но өд тенө мыкө кыскө ужас. Кыскө да ужөыс пыксыны он вермы.

Гашкө Правителстволыс мөгјасө төдам да сижөн? Вөссыда—кө шуны, зөв на о өлика төдам. Омөла-кө төдам—омөлик ужалыс-яс на ми, омөлик от-сөгјас партиялыс. Партиялыс да Пра-вителстволыс мөгјасө быгт мижанлы төдны. Сижө кыкнанладорсаыныс быгт. Од-партия да правителство оз-жө вер-мыны колтчыны онја пөра сизі, ме-дым налөн быдлуња мед гырыс мөг-жасыс оз вөли пыр ужалыс жөз вежө-рөз.

А-өд мижан бригадын кыткө да абу на зик ладнө.

.....

— Мижан вөвжасылы мед кызжасө пукталөны пуктасысө, а асланыс вөвжасылы туј вывөыс да мед посни-жасө.

—Меным, любөј, сизі-жө.—Бара бост-чөмаөс пусөг мозныныс зумкыныны мича нывжасыд. I нажө жө ескө-да.

Енө кызкө кывтисө... Зөв-жө тај артасысө... Јөщө коллективө пы-рөмныд. Сөщөмкө-өд—аскежанныд мед ужалинныд-дај.

Аслыс сама покөдкаөн шапа пырыс вешјис налы воча кыввизыс нылыд. Тыдалө сижө јамшидикыслөн ба-тыс мө вокыс-ли пуктасысыны вөлөма.

Он куз некодарсө дорјыны, неко-дарас сујитчыны.

Барак гөгөр пуө уж: сормысяс ле-засалөны, пес вөчөны, пусөны дол-жас пыркөдөны да гирјоны шузөмсө.

Меным зөв окота лоис мыкө ужыш-тны щөщ јөзыкөд... Визөда да нинөм сөщөмыс абу... „Важөн-нин катшөщө вылө ег воылы... Көв сетчө пусөг кост-тыныс летчывла“ думышти і летчи. Летчи пода тујөд.

Катшөщө. Мыјдтөм—нин сені кер-бунтжасыс. Оккуратнөја-өд, өтшөщыда јывжасө лөөдлөмаөс.

Торја-нин жужыдөс да мичаөс ви-зөднысө бригадаөн кыскөм бунтжасыс. Васөлејлөн кипөтујыс. Помнитчө сы-лөн коркөјаса кывжасыс: „Лыдтө көв

сijос век тырт... колö од мичаа ужавны.

Вернö. Зик сиз Василей: сöмын тижан öни i лыдö тыртöма. Öни кер оз туплас бокын, неместын. Мыј вома катшщöозыс—ставыс местын кызи колö.

Сыр-на ме сетöны лубуйтчи, гöграли бунтјас гöгöрыс.

Визöда, кодi-кö петö катшщö вылö, гöгөр жона визöдалö. Менö ез-на казав.

Вöли пемыдкöд-нын. Мед оз казав—сајласиг-тыр матыстчи сылаң... Степан Петыр. Тöди. Тöди сылыс покöд-касö, дукöссö, весигтö шапкаыс сылөн лоi. Чера.

Бунт костöд мунигөн меляң паныдөн лолiс. Сijö i вöлöма.

Мыј мөгөн сijö татчö локтiс? Мијан бригадын оз ужав-а.

Жона визöдалiс кыр дорса уна вевса бунтјас вылö. Пыр i чајги, тајö мыј нибуд да вöчны кöсjö Бунтјассö пездöдавны лi мыј-лi?

Мунис вылөн лöсöдöм бунт дорö... Кызи тај ош мöс вылö лiбö вöв вылö кыјöдчигөн визöдалö ас гöгöрыс, кывзысö, сiзи-жö i сijö бунт дорас воигөн. Бунтыд дөрт ескö оз пышјы, но кодкö вермас суны.

Тапјалыштiс керјас вывiыс, мыјкö перјис зөпсыс да пондiс тувјавны керјас. Гöгөрвоi: чугун лiбö кортторјас тувјавлыны лöсöдчö. Зылгö чертышулас тувјаланторыс. Öтчыд вартас да бура-дыр кывзысас, визöдалас гöгөр. Сijö најан најан да ме јешщö на најан. Пыр нöжjөнiк матыстча. Пондi калкöдöм кык кер костöд зик

вестас кыссыны. Кор сijö кывзысö секi ме кывзыса-жö, весиг ловшы огсет.

Воi зик вестас. Перјис чугунтор да пондiс клонöдны мöд керјö.

Кывзысö. Черсö ырыштчöмөн визö. Кызи-тај кватiти черсö... чорыда шöзыртöма. Ми кыкнаным турбылтчим кык бунт костас.

Зикöз моз-нын пемдiс. Нөкөн шычи рач. Сöмын ми кыкөн сетам ичөтик шы кокшыјас јужöдчöмөн.

Мунам. Кывныжын мöд мöдлы. Сijö лептöма ассыс кыкнан кiсö. Менам бөрвысаныс јур вестас кыпöдöма чер.

Сöмын секi медпервојыс ме лолi војнадырса-код сöлöмөн. Кызи врагöс, секеа кывјөн-кö, прöтивикöс.. I сöмын ассым јур пунктöмөн верма тајöс лезны вöла вылö. Ловјөн сурi... Колö нулыны штабöз допрос вылö. А öни—баракö, мыј вигталас јöзыс.

Воiс барак. Ортсын некод оз вужрае. Пышкöсас ыжид зык. Ме сувтöдышталi. Кывзысi. Венчöны уж јылыс. Кодкö зiла ужалö, кодкö дыша, а нажеткаыд öтмындаөн пондас јукöыны.

Пырим. Корi пiла Иванöс да Öнiс Иванöс. Најö Степан Петырыс зөпсыс пызан вылас перјалiсны чугунторјас шапкатыр мында.

— Мыјнö, Пөтыр Степанöвичыс, уркај кыјны алi мыј пөтавлöма?—Локтiс да тапкöдö сijöс Кiрон.

Сöмын секi шапјај мунины јöзыс, ланiсны аскостын увгöмыс. Сек шöрö бурещ пырис мијан Грiша—конторнö-прiјомщiкјас дiпö вöреiс локтiгөн кежавлöма-да.

— Кыв сетчö Мирон Митрејлы.

Кöдјаскö горöдiсны јöз пöвсөан. Тырыс-нын чукöрмöмаöс. Ме сувтi, сувтi да вiстали, кызи мыј вöли,—Ме другјас, зев-на рам, нинöм ег вöч, а ачыс еща ырсаiс, кытчöз зикöз ег вермы нещыштны черсö.

Кодкö кутöма кiöдiм. Визöдлi... Öлöксандр! Мыјөн-кö жежыдөн корталö кiöс.

Сijö рытö вöлiстi еща вөссыштны кутiс, кодјас кызи ужалöны... Аслас став тыр чужöмöи петiс мијан возö кулакјаслөн программасыс, кодöс лöсöдлöмаöс мијан Азымов, Öндрöј Öндрöјöвич, Трош да мукöд, кодјас вöлöмаöс сijö программасö олöмөн пöртыөјасыс.

Степан Петыралөн вöлöма тавојса уж—буждöдавны кер бунтјас да тувјавлыны керјасас чугунторјас, медым мöдыс вöрпiлитан заводын шырызсыс пiла пиңјасыс.

— Абу на i мијан костын зик ладнö!—дас пöс вылыс сувтiс мијан Василей да нем јандыстöг, лiчөмеритöг саркјiс, кодјас кызи ужалöны. Кызи пунктасысјас ассыныс вöвјасысö кушөн моз кыскöдöны, а мукöдыс—öиласыс вывтi-дај.

Василей бöрын—јамщiкјас, кервöчысјас.

Јешщö кујим морт сурiс петкöдны бригадыс.

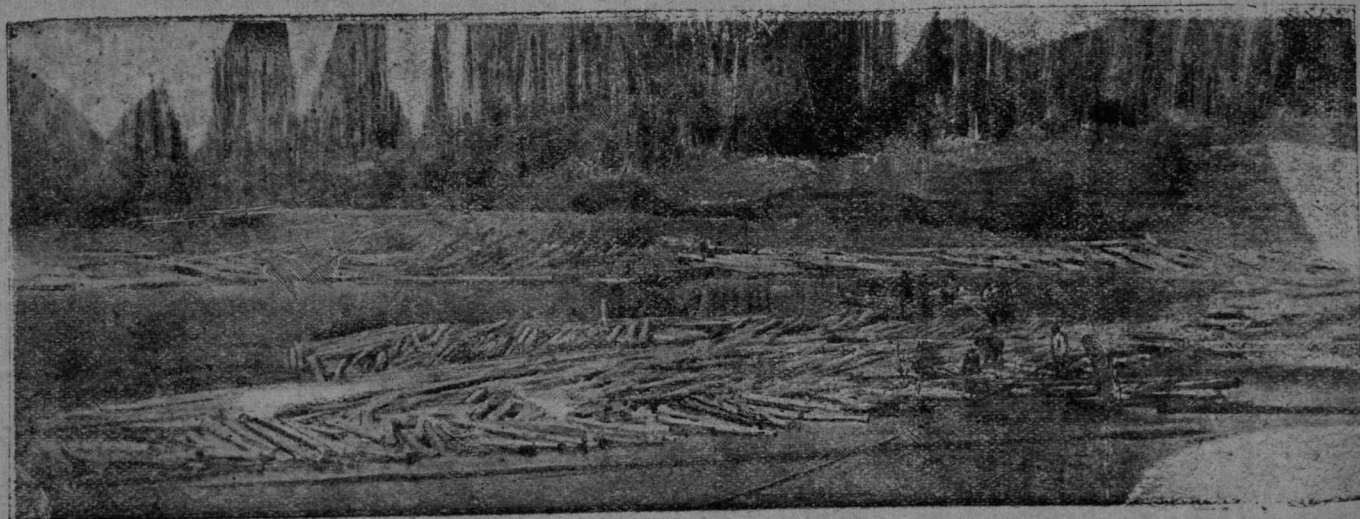
А мукöдыс ставөн сетiс кыв: ужавны... ужавны да мед ужыслөн јöлöгаыс мугöгöрыс вужiс.

Сандрiк Јогор.

Локтан номерыс визöд „Ватагалөн вын“.

ВОМЫНЫН ПУРЈАСЫГЈАСЛÖН ЗАПАҢ.

Фото Исаковлөн.

В А Т У Ј В О С Т Ы С

Овлöны сещöм јöз, кодјас вивсаңыс зумышöс, рудöс, бытö налы мыјкö оз тырмы. Сещöмöс кымынкö во имперіалістическöј да гражданскöј војнајас пыр муныс јöз, көні најö воштисны ассыныс зон-візалунсö. Сöмын кор на дорö матысман, каңалан мөд-тор—најö ломзöны.

Војвывлөн суров ывлаыс коміјасöс пöртис рудö, зумышаö. Серт, тан абу мыжа сöмын суров ывлавыв. Сар правітелстволөн політикаыс вöлі сещöм, медым ужалыс јöзтö пöртны „рудö“, „серö-јö“—кың шулывлісны важөн. Кокңиджык-öд вескөдлыны велөдчитöм, пемыд јöзнад. Сы вöсна зев сөкыд вöлі адзывны уж вылын һумјалыс коміöс. Сöмын буді кулак һумјавліс, кор сы чептö воыштö мшнöј гоз-мөд ур, гөл јöзöс нартітöмыс.

Öні со сіјö „руд“ јöзыс кутісны пöрны öзјана сінма јöзö, уж вылын радлыс јöзö, кодјас вылö һымкод-а візöдö ставмуывса ужалыс јöз да код вылö зумыша, мока візöдö ставмуывса буржуа-зіја.

Ісаков Ніколај Фјодоровіч Вомын селсоветыс Кулөм-дін рајоныс важса „руд“ морт-жö: лыддысны-гіжны кужтöм гөла олыс крестанін. Сіјö сіз-жö муніс гражданскöј војна војасса бі пыр: 1918-öд воö пыріс доброволечөн гөрд арміјаö да пöрі колхозник-коммуністö, социалістическöј Выл Војыв стрöітыс геројö.

Вомын сіктын быд уж вылö медвоз чепöсыс морт—Ісаков Ніколај Фјодоровіч. Вөр-лезны—сіјö, вөркылöдны—сіјö, колхозса ужјасын—сіјö-жö. Кытөнкө-кө кушöмкө прорыв—Ісаков Ніколај сет-чö медвојдөр воö.

Ічөтік тушаа, жежыд јурсіа берінöс чужöма, візöднысö містөміңік. Сöмын сорңіті-гад сіјö јöзтö бостö ас кіас. Сорңыс ас кодыс-жö візув. Терыба петалöны інмана, гырыс кывјас. Некрыз оз лө-сав терыб сорңыс гырыс, сөкыд кывјаскөд.

Абу-кө һекөн уж вылын—сөкыд сіјöс адзыны. Öтік местаад оз ов. Уж вывыд сурöжык. Јул 7-д лунö лун-тыр куталі да сöмын војшөр бöрын вермі кутны собра-һңö вылыс мунігөн. Луннас налогөвöј коміссіја вылын, сы бöрын јуркыскалан гезјас колхозлы вөчіс, сесга парт-собраһңö вылын, сы бöрын-һін колхозса собраһңö вы-лын. Таңі-лунтыр.

Ісаков чужöма гөла олыс семјаын, öні 33 арöс. 1918-öд воын мунöма доброволечөн гөрд арміјаö. Сесаң сылөн заводітчö выл біографіја, социализм вöсна тышкасыс бојечлөн біографіја. Асгыс біографіјасö Ісаковјорт сод-тіс бөрја кык онас, вьлмө-діс.

Колөм воö (1930-öд во) вөчöма 1560 шпал. Колөм арнас кајöма арсаңыс-жö колхознöј бригадакөд шпал вөчны. Сесаң сіјöс выдвіңі-тöмаөс помпріјомщікө. Суб-ботһік вылыс вөрпрімітігөн сыкөд лоі омөлтөр-дојдіс сінсö да уж вылыс секі лоі петны бурдөдчыны.

Тувсавны кајіс Вісер ју бокö Намвомö партіјнöј бри-гадакөд. Намвомас вöлі за-порітöма зев уна сурс кер. Ісаков јортјасыскөд бостөіс сіјö вөртö петкөдны, восты-ны туј.

— Нһінөм тіјан оз артмы, сералö вöлі на вылын техһік.

Ударнöја ужалөмөн, ужалан вын оргаңизујтөмөн Ісаковјас востісны валы туј.

Сек кості Вомын востö космöма 21.000 кер. Ісаков да Вомынса партјачејкаын секретар Латкін котыртісны ас гөгөрныс Вомынса кол-хозһікјасöс да штурмујтөмөн быглөдлісны сіјö вөртö. Іса-ков да Латкін 24 лун чөж ез вешјывны кер дорыс, ке-лалісны морөсöз ваын. Уж сес ештіс. Ісаковлөн оз пу-кавсы. Кајіс Подтыбокö. Кы-көн сені Ісаков јортыскөд пурјалöны вöлі 40 кубометрөн лун, кор сы мындасö пурја-лöны вöлі сетчөсса 5-6 морт. Ас прімернас Ісаков бара котыртіс бригада, ударнöјöс.

Бара Вомынын уж: лыа вылö космісны кык матка. Медвозын сені бара Ісаков мквдірујтö лоөм прорыв.

Öні вомынса колхозын бригадирын. Пуö, котралö. Аслас бригадаөн сіјö медвоз гөтөвітчіс турун пуктіг кежлö, кор мукөд бригадаыслөн ыщ-кыны петан луннас-на коса-јасныс ез вөвны.

— Гөлөм вісö сы вöсна,— кылö луннас кооперативын шуіс öві мортлы колхозса ужјас јылыс.

Јуң 7-öд лунö селсоветын сорөн-һін чукөртчіс колхоз-нöј собраһңö турун пуктыны петöм јылыс. Луң Педөр Мікулај сорһітіс щöщ.

— Петам уж вылö сіз-жö, кыңі мі, Вомынса колхозһік-јас, мквдірујтімö прорыв вөркылөдан ужјас вылын. Бригадајасөн, ордјысөмөн!— вісталіс сіјö і чуксаліс Вомын-са колхозһікјасöс.

Талун асыв 2-д№-а брига-даын бригадирөн Луң Педөр Мікулај петіс ыщкыны.

Ізјур Іван

Марзан таллер улын

Віет Иван Огньовлөн

Тайо віетис типографіјаса робочі-ударнік Иван Огньовлөн. Огньов—печатнік ас образцові бригадын бригадір, та о сьлөн медвоца віет.

Ферт, медвоца віетідт слабык-на, сьмын Огньов адзёма вескыд туй—петкөддын ас производствоме классові врагасөс. Гіжөдыс інмө Сыгтыварса типографіјалы, көні ембе-на чуждөй элементјас, да кодјасөс разоблачятөм пөштө оз мун.

Тырмытөртөрјөн віетислыс колө шуны: 1) абу робочі кывјөн гіжөма, 2) абу тырмытөдја петкөдлөма Куңыровөс.

Герпас вылын: Огньов печатнөй машіна вылын ужалө.

Өбөд. Типографіјаса доланзі столө-вөйын су колта моз шөтөма јөз.

Сөмын өтнас сера Куңыров, најт, типографіјаө пыран пос вылө пуксө-ма да зумыштчөма. Порс шөвөн сув-төм сінјасыс сьлөн тырөмаөсө вір гырөдөн.

Мыј сіјөс суөма?.. Мыј шөктө сьлы томанөн ігнасны ас пышқас?... Сы возын век-на бергалө Сусевлөн кывјасыс. Век-на коңлалөны сетөр бугылјасыс.

Сусев том робочі—печатнік, сөмын-на кончитөма печатнікө велөдан нол төлысөса курс.

Кык лун сайын (Куңыровкөд ад-зытөтөз) вөлі производственнөй совещаннө. Сені Сусев сөдөмсыс вісталис ужалысјас костын ударнічество да ордјисөм паскөдөм јылыс. Сьлөн кывјасыс јорісны Куңыровлысө сін-јассө.

Сіјө ташөм мөвпјасөн куңа-нын пукалө, пөраөн нөш јурыс Куңыров-лөн качнйтчылас су шеп моз. Вом горулас кылө зуртө:

— А соровно, мыјкө колө вөч-

ны...— І чорыда ас думсыс мыјкө шамыргіс кырымас.

Друг сьлөн тертука чужөмыс ып-муні, бытөө кірпіч стөна дорө біпур өзтісны.

— Колө пыравны...— Пөдөм гөрд-засөм шьөн мургыштис да катаөсг тырја. сөкыд шагјасөн пыріс типо-графіјаө.

— Геннадіј Карпөвич! Талун тај мыјкө воз пыран ужавнытө.—Пышкај шыөн јуаліс стөрөжіка.

— Ог на-өд ужав,—бротнйтис Куң-ыров да ујис печатнөй цөхө.

Візөдліс гөгөраөн тсөхсө... Нөкод абу. Сөмын краска да шөммөм кле-тер пакајтө нырас...

— Нолтө, талун ужав ударнөјатө.. соревнујтчы,—пін пырыс серөктис да сьімөд № машінаө ролікјас костө мыжкөбтіс суйіс марзан. Тајө ужсө сөмын адылысны өзөс сәсән стөрө-жікалөн сінјасыс.

II.

Енергіја ем!..—гымөн паскалі код-лөнкө шыыс цөх пастала.

Віж стадаөн пырісны ужалысјас типографіјаө. Сьша, нұжалөмөн, веж-насөмөн бөстөісны ужавны машіна-јас. Набор тыра таллерјас кутісны гурскыны валјас увті. Јежыд, лым-код бумагаөс серөдөны набор стро-кајас.

— Жів-в-в-рск... Жів-в-в-р-р-ск.— Јургөны токөн бөстчыс моторјас. Сөмын і кутіс кывны печатнөй цөхын гrrrr-вrr-вd-d-rr шrrrrr...

Сусев, Тодмін мастеркөд, вөлі ужалөны сьімөд машінаын. Тодмін вөлі кыз і ічөвік—ылысанкө адзан мыр пыдді і пуктан, гор шы сьлөн типографіјаын медыжыд, вөлі горө-дас да пөл куыд потө.

— Лөза токсө?—јуаліс Сусев Тод-мінлыс.

— Лөз,—бакөстіс Тодмін.

Вувзис ток, реостат пыр сущкисіс ас выннас узыс машіналы, машіна јөткыссіс. Барабан сетіс круг... Мыј-кө өдва кылөмөн карскнтіс.

— Стои...

— Мыјнө лоі?—јуаліс Сусев. Тод-мін заргөдчөмөн візөдліс машіна улті.

— Сіз... Мем кажітчіс...—мөвпаліг тыр шуіс Тодмін.—Важ ужав.

— Ме тај мыјкө нінөм ег кыв-а, навернө мавтны колө—ток лөзіг моз шуіс Сусев. І барабан вөчіс круг.

— Гжзарг... гырк... —мыјкө чегі барабан улын.

— Стоп!!! Стоп!!! — лөсавод тру-басө лөзіс Тодмін.

Кодкө ыжыд, містөм сурјаса, чул-лөс, бытөө пазөдіс машіналыс пыш-көссө. І сіјө-жө здукө став цөх ку-завіс, машінаыс-машінаө мортчыс мортө пышјисны лабінзік шушкајт-чөмјас. Сувтісны став машінајас. Став ужалысјас нұжөдісны сін лучјассө, кыз бытөө чераңјас везјалісны, сь-зімөд № машіна дорө.

— да-а-а — бротнйтис сьнөдас нөмтор петкөдлана кывјөн Төдмін.

— Мыјнө тајө лоі?—јуаліс шөрө вьјө вошөм Сусев. Тодмінлыс да Сусевлыс пышкөсјассө бытөө крөпыда пужјаліс арөа көзыд пужјөн.

Тодмін јурсө суйіс машіна улө, гө-гөр мичаа кінас і сіннас малаліс, чут-каліс. да сы шөрө-і бытөө нарошнө біыс кусі. Печатнөйын лоі шы нө төв, кодкө бытөө јежыд быпјөн пу-на енергіјасө топөдіс клөшціөн, а голајасас шурскысіс јөмкод чунјас, оз сет долавын.

Друг кыкө чужі цөх вылын јура-лыс јорт да скөрмөм пырыс јуаліс:

— Мыјнө он ужалөј?..

— Абу біыс—кодкө вөча візіс.

— Тајө вредітелство! — кывөмөн тојыштис шысө Тодмін, машіна улыс пегіт моз. Тодмінлөн вөлі кабыртөма кіпомас кујім пөлө чөгөм марзан.

— Ладнө тајө вөснід, доланзі

марзан да кинем ез воч, а вөлі-кө ыжыд... Сек ескө верміс став ролік-сө пызыны.

— Жжжбббб—рытөз кыліс маши-налөн шыыс печатајчан цехын.

Кусі бі да машинајас сувтісны.

— Јортјас, вај ічөвіка сорнытышта-мө талуңја лоом тор јылыс—цехө пырөг моз шыасіс діректор.

Робочөјјаслы окота вөлі төдны мыј висталасны марзан јылыс. Сө-мын Кузныров мөвпаліс пышјыны но повзис качалөмыс.

Став ужалысјас чукөртчисны ыжыд пызан дорө, коді тырөма печатајтөм бумага стопајасөн.

Бөрјисны гыжыөс.

— Вот мыј том кадр,—кутіс виставны діректор,—ті томөс-на... ті доктінныд ставныд сиктјасыс, ті еща каднад ен-на велалө вөдітчыны, ужавны машинајасөн. Но сы вылө оз ков летчысны, колө сөлөмсаң кутчисны велөд ы техника да оужыка дөздритны печатајтчан станокјас. Вот талуңја-код примерјасыс петкөдлөны, мыј мјан асланым ем ыжыд халатност, лезысөм. Тајө примерыс петкөдлө, мыј Тодмін да Сусев формаөс марзанөн јөртгөн марзанјас пуктөны кытчө сурө. Тодмінаы да Сусевлаы колө јандысны ташөм ужыс..

Кузныров пукөіс бумага стопа сајө да кывзис јөзылыс сорнысө. Діректорлаыс кор кыліс Тодмінөс да Сусевөс вөдөм јылыс, сек сера баныс кајіс өндорас, а нырыс радысла нужаліс вом дорас.

Өві ужалыс четчис улөс вылыс, чужөмыс сылөн вөлі гөрө, воз чунсө лептіс ас вестас да өрдіс;

— Төварыш діректор јона өшы-бајтчө, кор ташөм кывјасөн сөлалө чужөмас Тодмінаы да Сусевлаы. Сусев да Тодмін мјан мед өкуратнөј, мед сама ужалысјас, ташөм тор некыз ез вермы лоны, ез-кө пырав сетчө кушөмкө кі...

— Вајлө ме вистышта — сузөдөіс Кузныров.—Ме думыс сорны тани јаснө. Діректор правльнө шуис, мыј Тодмін да Сусев асланыс парјалө-мөн колісны марзан таллер улас, а абу некушөм вредітелство, кыз шуө Тодмін. Ме ногөн Тодмінаы сетны замечаннө, а Сусевлаы выговор, мас-тер вылө летчөмыс. Візөдлы, төнзі сіјө собраннө вылын горзис ударнө-чество да сотсоренованнө паскө-дөм јылыс. А бура і паскөдө...

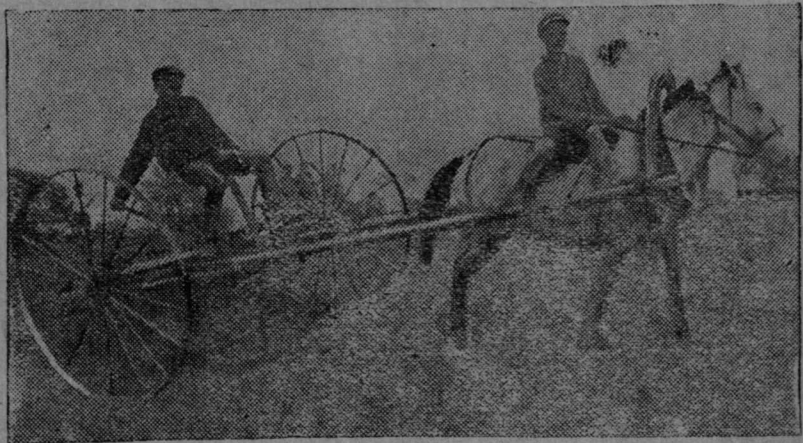
— да, прав Кузныров, лоас при-казө нуөдны. Тодмінаы сетны заме-чаннө, а Сусевлаы выговор—сөгла-сітчис діректор.

Јона нумјаліг тыр петіс собраннө вылыс Кузныров.

— Тајө тазі оз-на кол. Не өні-дак аскі тыдовтчас коді вөчис! — пе-тіг мозыс-нін шуис Сусев.

„Ыжыд вын“ колхозын ышкөны машинаөн.

„Коммуна Југөр“ колхозын куртөны машинаөн.

„Коммуна Југөр“ колхозын чөвтөны.

Розјалö вадор.

Ју пöлöм, кузаног,
Рытивыв кыаöз,
Саріжөн шыбытчис
Ышкысан ін.
Пыреја туруныс
Сарізмоз гыасö
Бытгöкö сымдажö
Турунлөн вын.

Щапа зев копыртчас
Гыасыс туруныс
Небыда шарöстас
Виж рöма шöлк.
Локтас кор лунывсаң,
Малыштас жүрöдыс
Ворсіг моз пöлыштас
Кокнідік төл.

Тулысчöж лунтöлыс,
Зерваыс, шондіыс,
Гыасыс турунлы
Сетлісны вын.
Јул тöлыс воігөн
Садöјас пондісны
Коса да куранлыс
Јоставны пің.

Шонді петігөн
Виž вылö воісны
Косаа—курана
Ужалыс—тыр.
Сорнісö, серамсö
Виž паста коісны—
Сынöдöс гажöдіс
Лечтысан шы.

Выл ногөн пондöма
Розјалны вадорыс
Чветјасыд жежыдöс
Ловјаöс зік.
дөрöмјас, чышјанјас
Мунöны радөн
Воропті терыба
Воелалö кі.

Талунаң медвож
Колхознöј бригадајас
дружнöја востісны
Ышкысан кад.
Сы понда талун і
Розјалö вадорыс,
Сы понда шондіыс
Нумјалö—рад.

Виž вылö петігөн
Ышкан бригадалы
Јурасаң сетöма
Чорыд наказ:
Уркөвöј уждырјі
Уж лыд нарад куза
Ышкөмөс понавны
Срок—дас кык час.

Гөлөмсаң, уждіні
Кутчісөм војтырлы
Уркөвöј ужалөм
Med donator.
Мог—петны ужавны
Асылын—вожыкөн
Ужавны збожыка,
Понавны сор.

Паскыда öвтчöны
Төчигөм косајас.
Турунöс бритвамаз
Орöдö... G-сар....
„Томјөз!
Пөртчалöј дөрөмјас:
дөрөмөн
Ышкыны
Жар!“

Пырыо-пыр радјасыд
Пондісны зугыны.
Ассö көч ордјыны
Некод оз сет—
Покоссö мунігөн
Вынјасыд жүксісны:

Збожыка ужалыс
Кыпöдö öд.

Јускодöс—дөрөмтөм
Med вожö петісны—
Паңісны ставнысö
Некымын морт.
Тажöјас—тöда ме
Скод вылын сетісны
Чорыдöс кывјастö
Ордјысөм дор.

Нумјалö шондіыс
Мышкыс маладö
Шылöдö кучікөс—
соналö јај.
Колтычыјас вөтчöны—
Вітчыс мыј талалас!
Штурмөн бөстöны
Уркөвöј пај.

В. Латвін.

Ми—гөрд варыш піјан

Ми—гөрд варыш піјан...
Збоја тувчав кок!
Сөлөм ыпјав біөн!-
Вожö, нерчој-вок!

Раз, два! Шужа, шујга!
Кокшы, грымты, сыв!
Јургы, сыланкыв.

} Пріев

дөрөмадө бын
Ајјасным выл шуд.
Ен лез сіјөс кыс,
Чорыджыка кут!

Пріев

Ужалыс јөз пыс
Петім ставным мі
Лозунг öтi мјан:
„Ов, коммуна бі!“

Пріев

Илла Вас.

Туіс-керöсса шпало-баланнöј біржа.

Илл. № 8

КОМІ НІГА ЛЕЗАНІН

Петісны да вузасёны выл комі нігајас колхозын
уж пуктём жылыс.

В. ІВАНОВ.

Војвыв парторгаңизаціја возын
сулалан могјас жылыс.

доныс 24 ур.

С. д. ЈЕФІМОВ.

Агроуполномоченнөјјаслы туддөд.

доныс 1 ш. 38 ур.

КОЗЫРЕВ да КРЕМЛЕВ-СВЕН.

Колхозјасын уж дісціпліна да
ужлыс производітельност
кыпөдөм.

доныс 37 ур.

д. дАМАҢІН.

Селсөветјас да коллективизаціја.

доныс 20 ур.

М. ІВАНОВ.

Колхозјасын сдельнөј уж пуктём
вөсна.

доныс 15 ур.

Г. МОСКАЛОВ.

Кыңи колхозныклы сөстөммөдны,
пелкөдны олан керка.

доныс 5 ур.

В. КОСТРОВСКІЈ.

Ыцкан да вундан машинајас.

доныс 30 ур.

С. ПЕТРОВ.

Урожај ідралан машинајас.

доныс 20 ур.

Нігајас поңө нөбны да суңөдны наложеннөј
платежөн Комі ніга лезаніныс.

Сыктывкар, Сөветскөј, 24, Комі ніга лезанін, лібө нігајас
вузалан магаңиныс.

НЗС Коми
1-1

С У З Ö Д Ö Ј

ХУДОЖЕСТВОА ЛИТЕРАТУРА
КОМИ ЖУРНАЛ

„У Д А Р Њ И К“

ЛЕЗÖНЫ ВКП(б) ОК-лөн КУЛТПРОП да КАПП
ПЕТÖ БЫД ТÖЛЫГЫН КЫКЫС

„Ударник“ журнал петкөдлө Коми муын, Војвыв крајын да СССР-ын сотсиализм стрөйтөм, төдмөдө пролетарскөј роч да коми художествоа литератураөн, тышкасө классөвөј врагјаскөд да најө агентјаскөд партија генералнөј тујвиç вöсна, нуөдө кос партија натсионалнөј политикаыс кежласөмкөд, великодержавнөј шовинизмкөд да меставывса натсионализмкөд

„Ударник“ велөдө да быдтө том выл гижыясөс.

„Ударник“-ын печатайтчöны вистјас, кывбурјас, очеркјас пролетарскөј коми гижыяслөн.

Быд ударниклы, вөрлезылы, колкоçниклы колö сузöдны „Ударник“.

СУЗÖДАН ДОН:

1 төлыс кежлө—30 ур

6 төлыс кежлө—1 ш. 80 ур

3 төлыс кежлө—90 ур

12 төлыс кежлө—3 ш. 60 ур

Сузöдны позö поштөвөј быд отделениыс.

